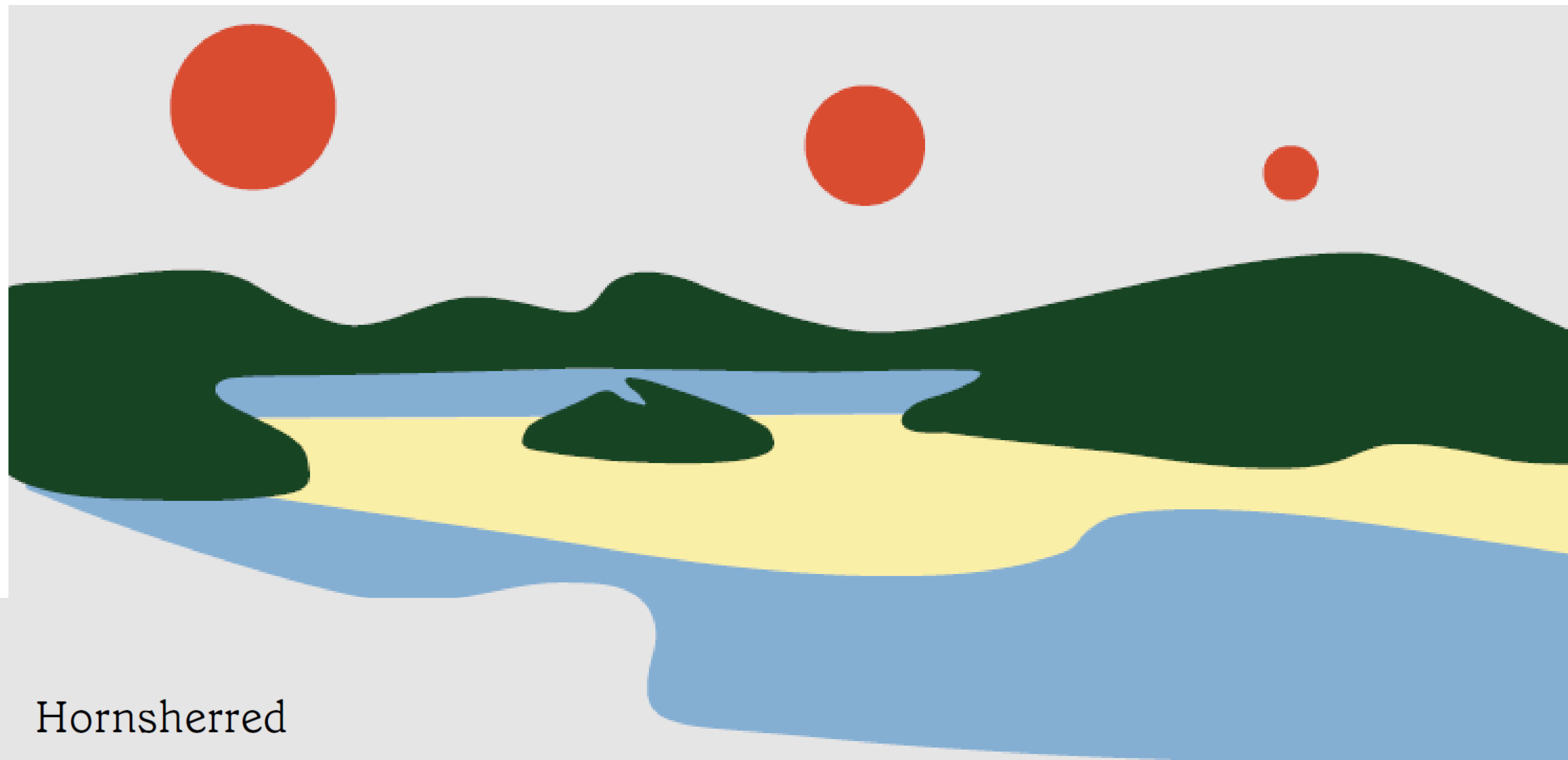

Multifunktionel drikkevandsbeskyttelse i Hornsherred i Lejre Kommune

Hornsherred

Multifunktionel drikkevandsbeskyttelse

Oktober 2025

Urland Envidan

Helhedsplanlægning for grundvandsbeskyttelse.
Scenarier for beskyttelse af drikkevand,
vandmiljø, natur, klima og langsigtet
investeringsikkerhed for landbrug.

Helhedsplanlægning for drikkevandsbeskyttelse

1. Introduktion

- Fors' motivation for helhedsplanlægning
- Potentiale for drikkevandsbeskyttelse

2. Metodetilgange

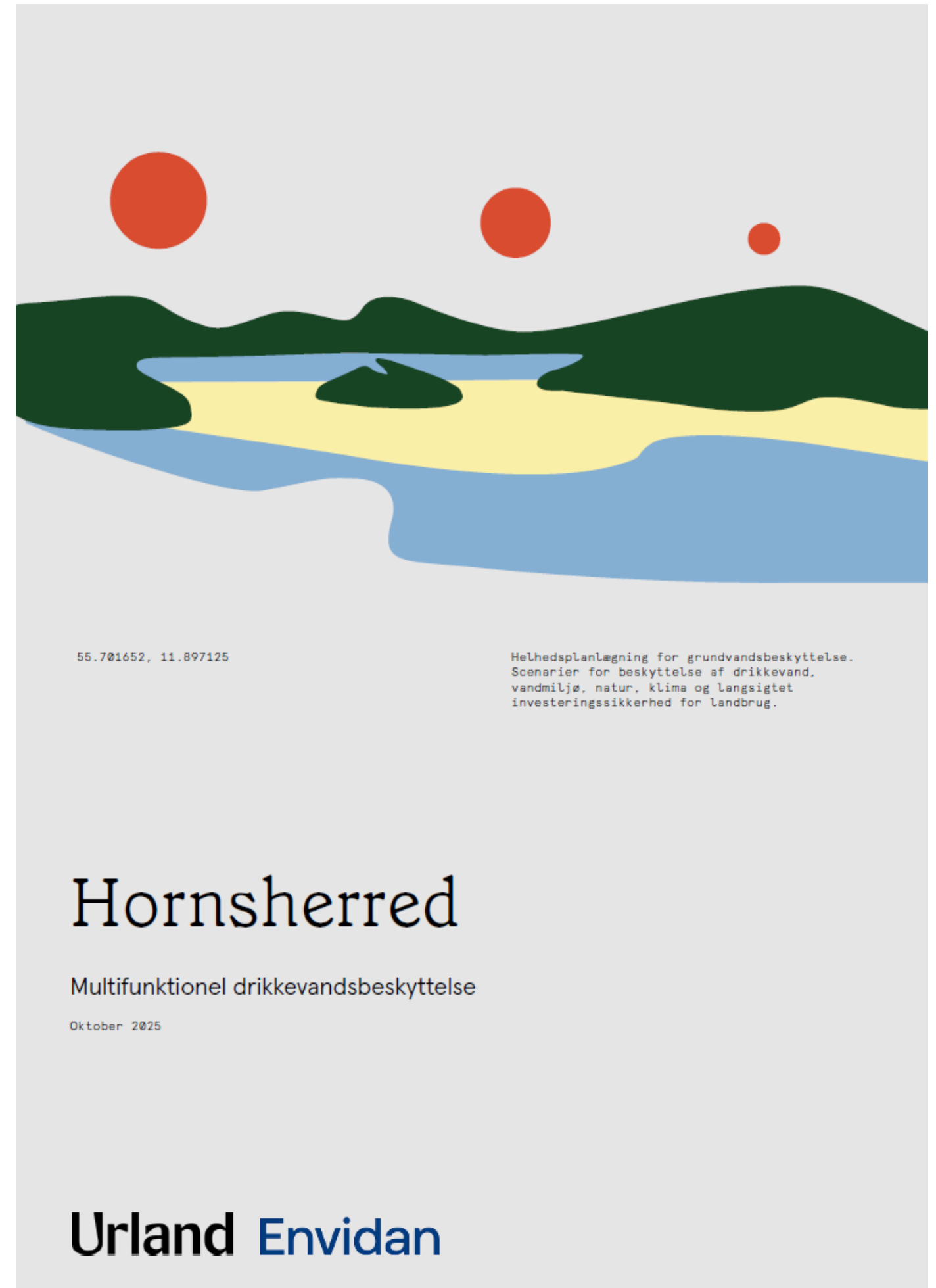
- Et blik på Hornsherred gennem Grøn Trepert-briller
- Et bredere blik på jordens ressourcer

3. Potentialer og merværdier

- Caseområde i bynært, intensivt landbrugsland

4. Perspektivering

- FORS' videre arbejder

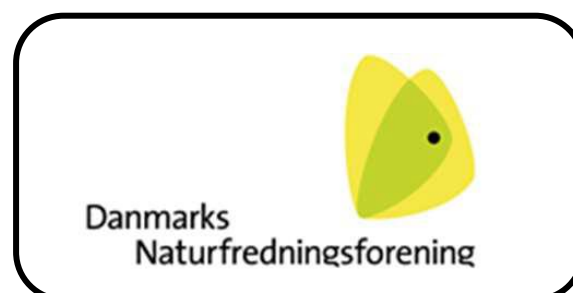
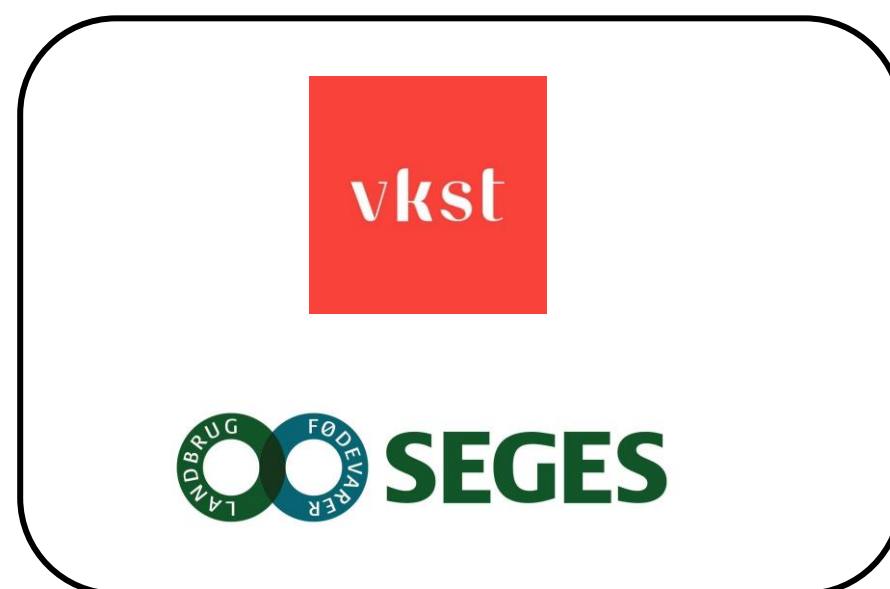

Partnerskab for Bæredygtig Vandforsyning

Partnerskab 2022-2025.

Målet var at samle relevante aktører i et fælles partnerskab, der kan udvikle løsninger og fremtidssikre drikkevandet på Sjælland.

Region Sjællands udviklingsstrategi 2020-2024.

Sponsor af projekt Helhedsorienteret arealplanlægning

Fors' motivation for helhedsplanlægning

Fors A/S - drikkevand

drikkevand

spildevand

affald

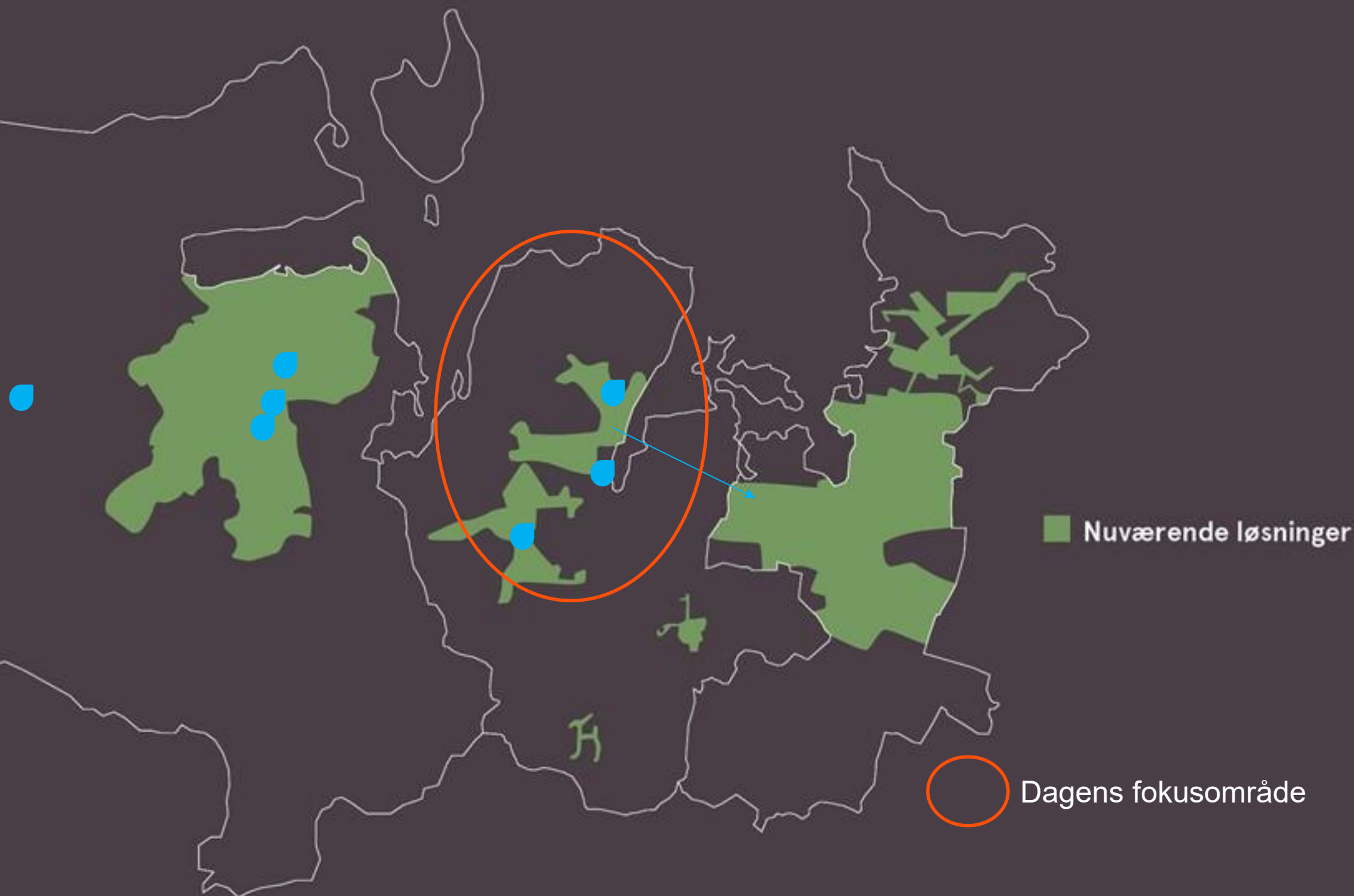
fjernvarme

Fors Vand samlet

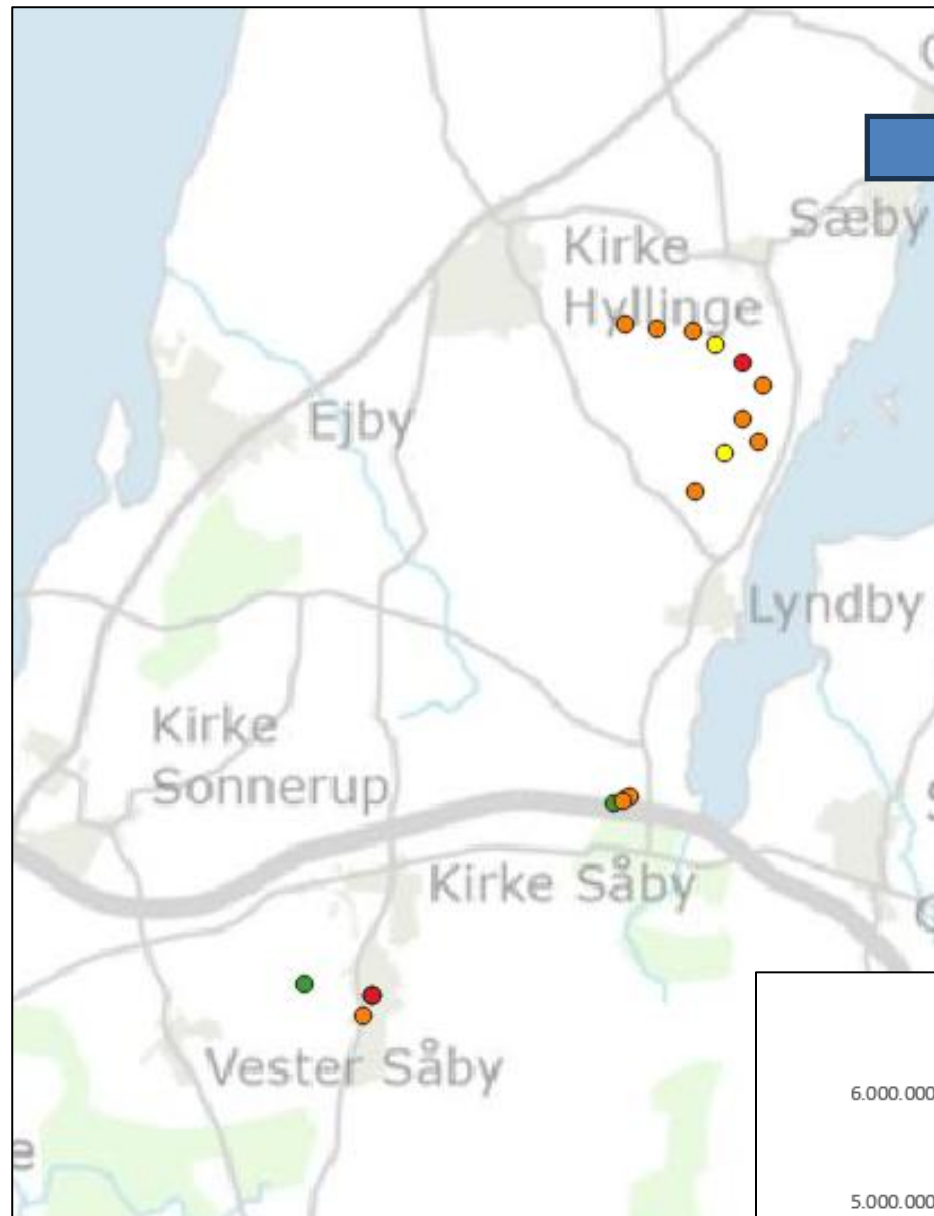
- ca. 23.000 kundeforhold
- leverer ca. 5.7 mio. m³/år
- 7 kildepladser i Holbæk og Lejre
- 34 boringer

Formål

- **Forsyningssikkerhed:** rent drikkevand til kunder nu og i fremtiden
- **Bæredygtig udvikling:** forvalte vandressourcen på en bæredygtig måde, så både miljø og fremtidige generationers behov tilgodeses

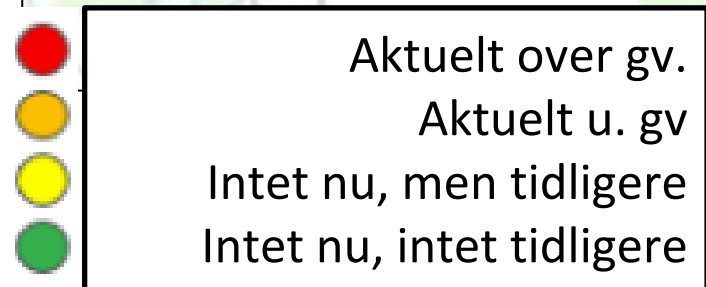
Fors' motivation

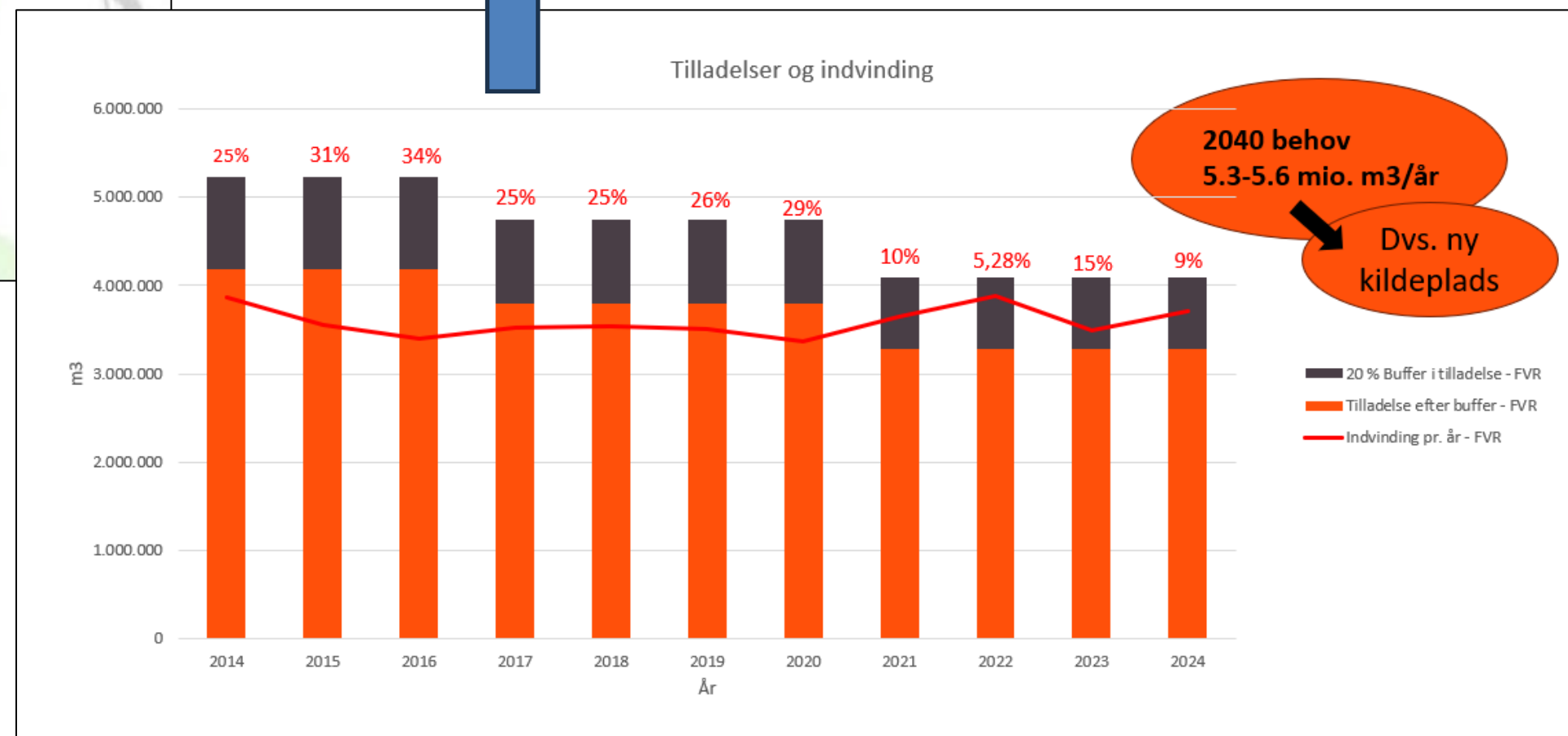
14 ud af 17 borer er forurenet med pesticidrester. Grundvandet skal beskyttes.

Behov for ny(e) kildeplads – men hvor?

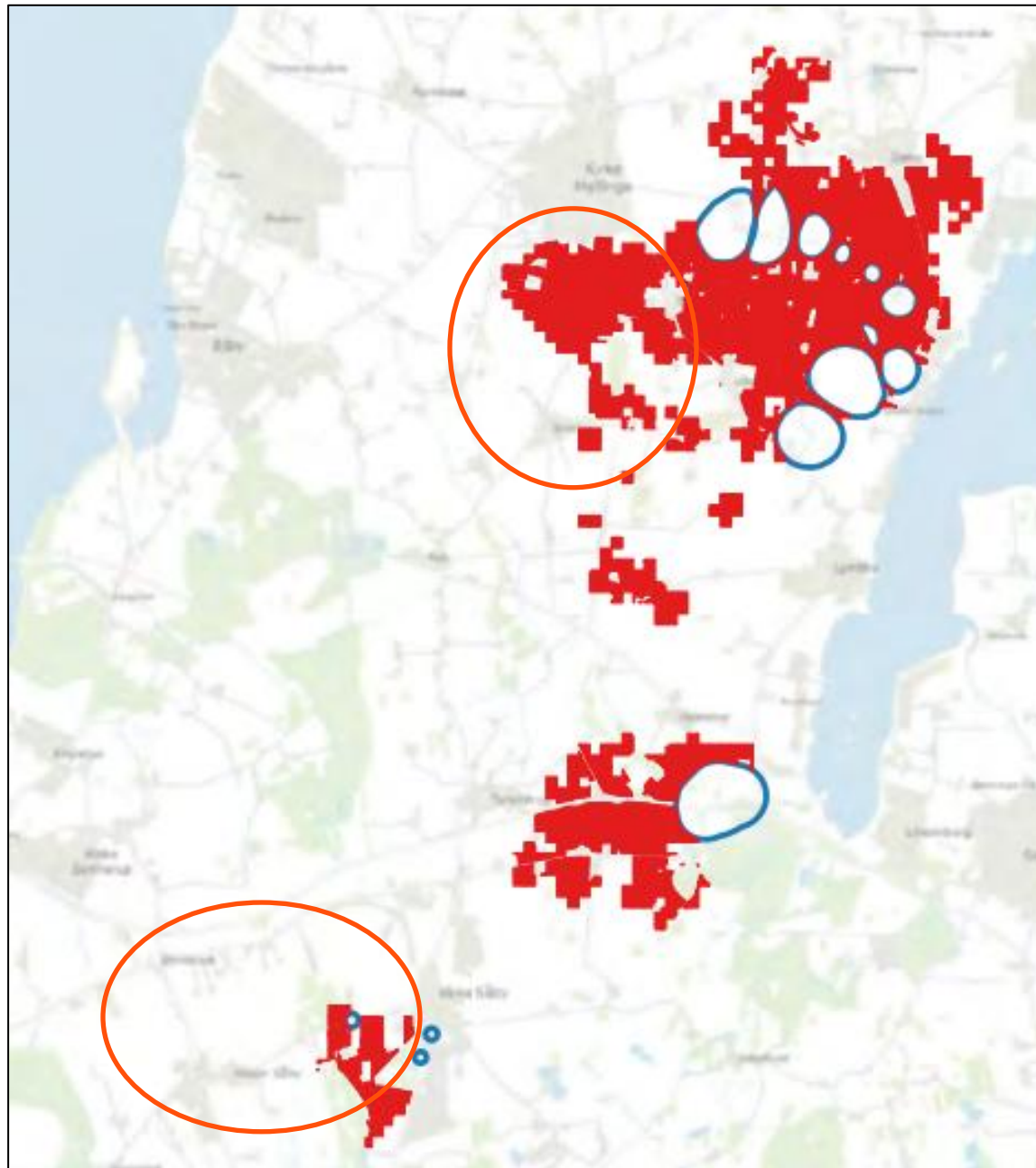
Fors bruger af 20% buffer som burde være til rådighed. I fremtiden har Fors behov for mere vand.

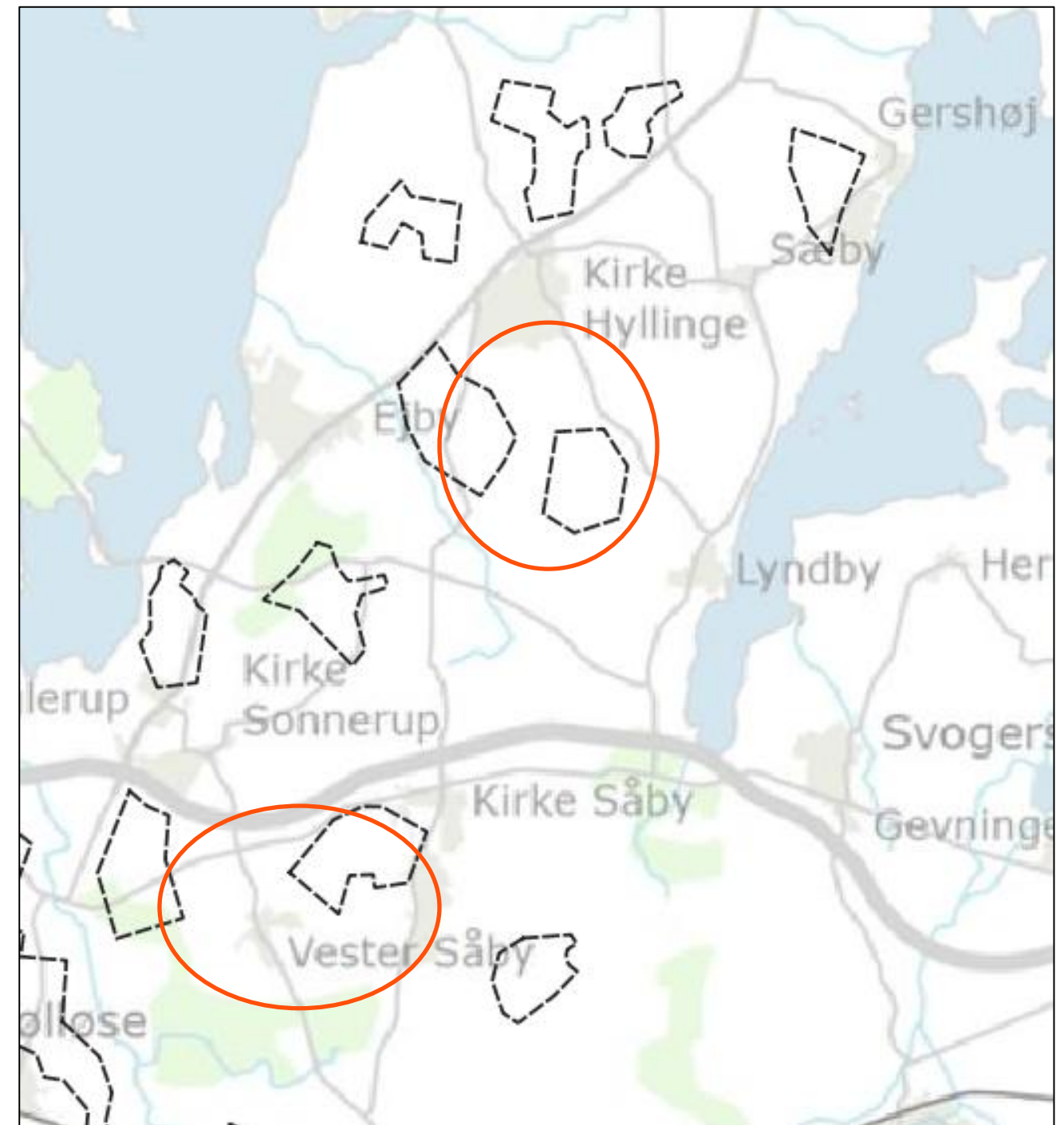
Kilde: Kort over grundvandskemi (<https://data.geus.dk/>)

Fors' plan for grundvandsbeskyttelse og nye kildepladser

Grundvandsbeskyttelse
Blå = BNBO (er beskyttet)
Rød = GDO50 (ønskes beskyttet)

Interesseområder for nye kildepladser
Stiplet = resultat af første screening

Kortlægning af potentiale for drikkevandsbeskyttelse

Projektområde med to delområder

Projekt Hornsherred

Hornsherred_Projektområde_til_interessent_workshop_2025

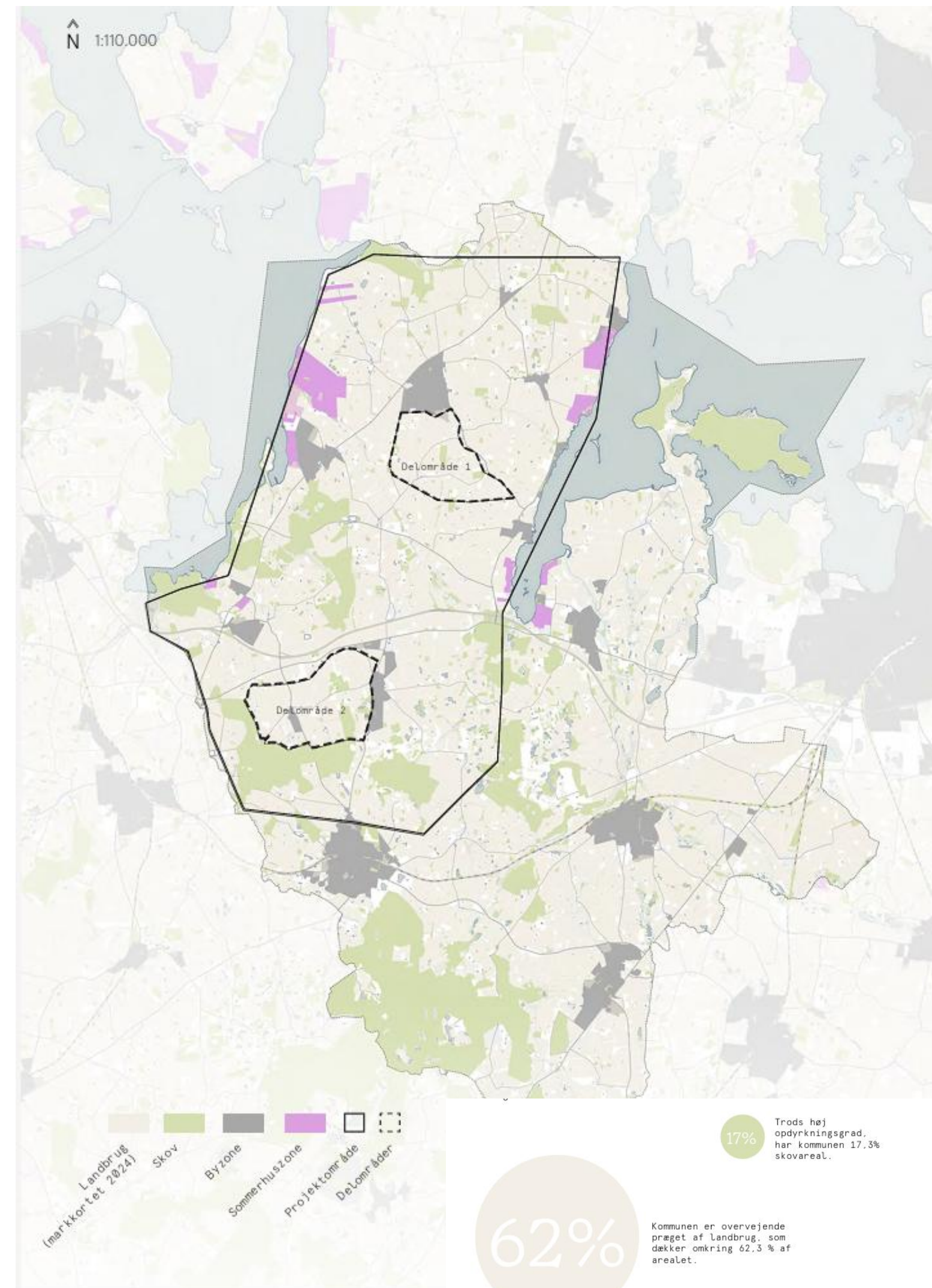
Hovedvandopland

Isefjorden og Roskilde Fjord

Deloplande

Kystvandsopland - delopland

Søopland - delopland

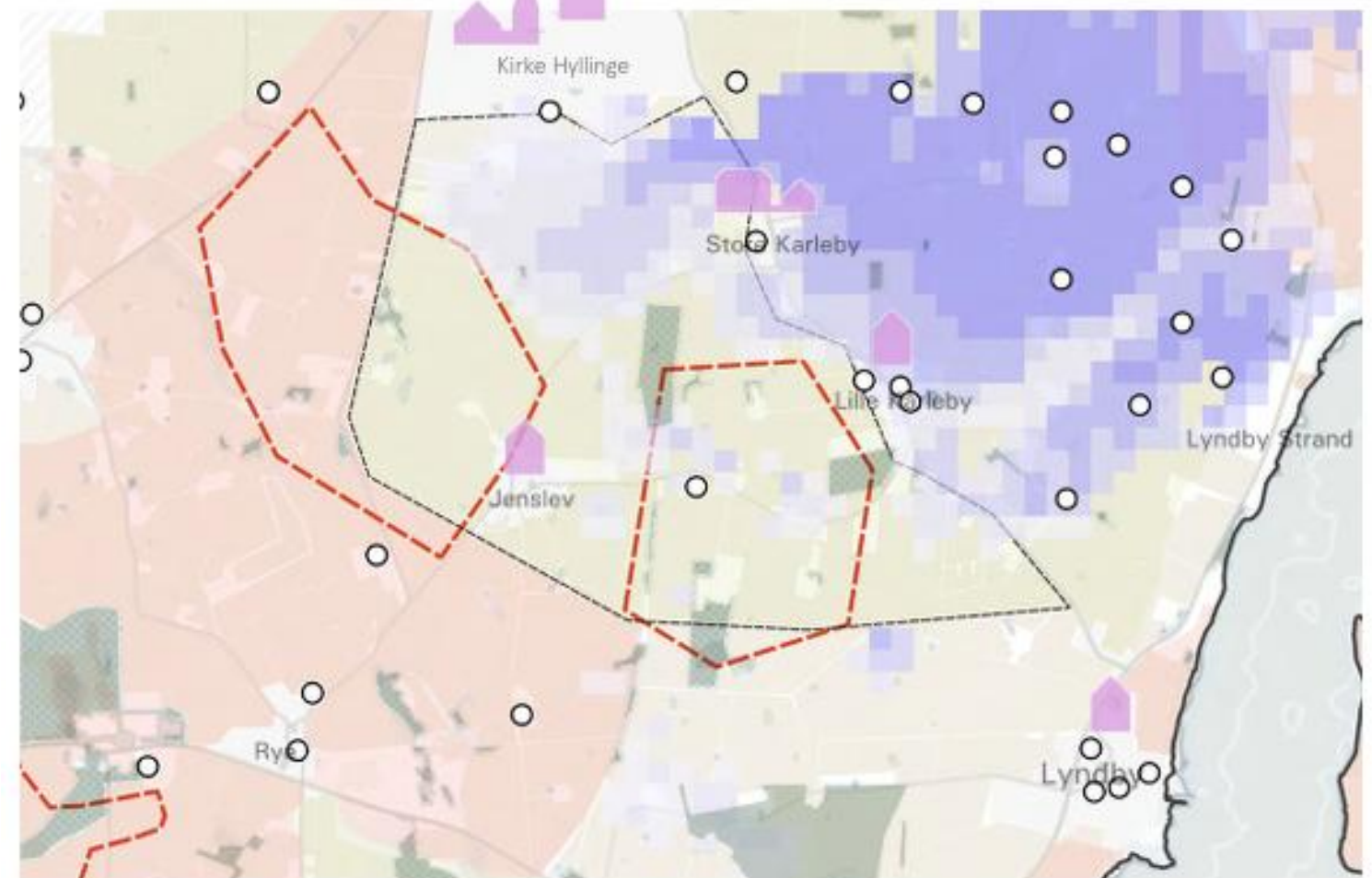
Multifunktionel drikkevandsbeskyttelse

Begrænsninger og muligheder i to delområder

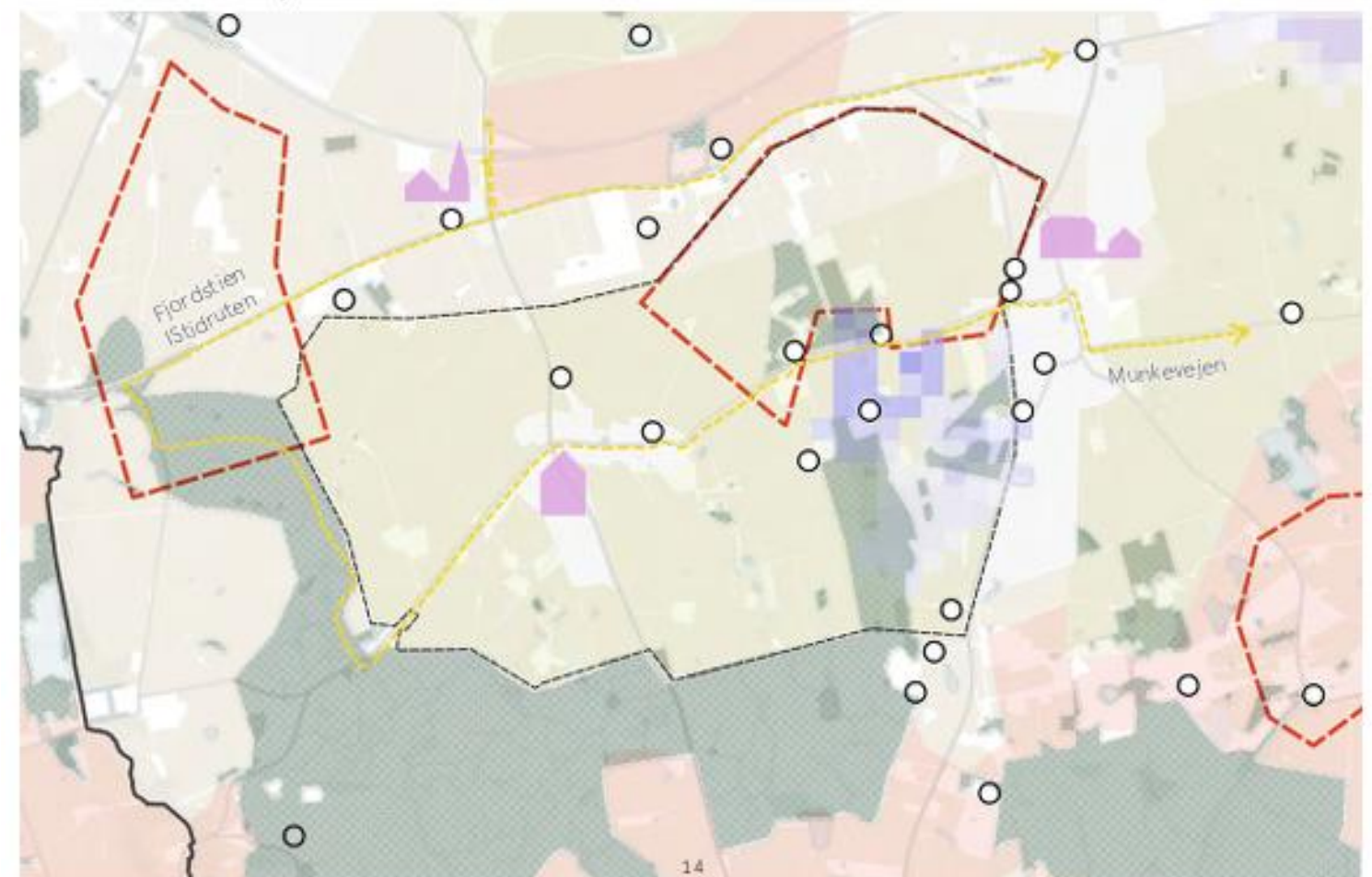
Afgrænsning af delområderne tager udgangspunkt i områder, som FORS har udpeget med potentiale for at etablere nye kildepladser

Delområde 1: Nord 460 hektar

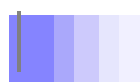
Delområde 2: Syd 583 hektar

Drikkevand

Vandboringer

GDO

Grundvandsdannende opland til en boring

NFI

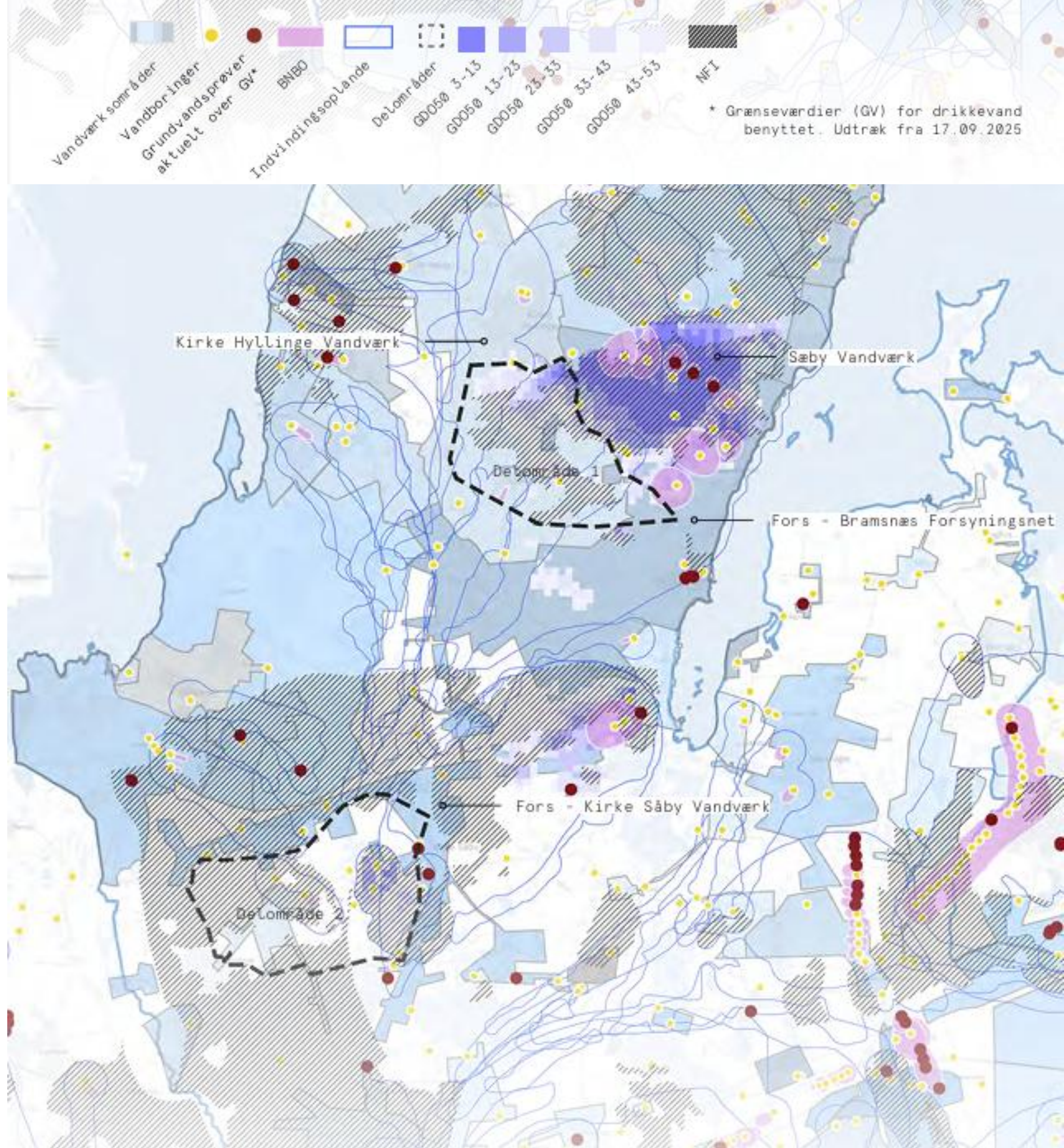
Nitratfølsomt indvindingsområder

BNBO

Administrativ beskyttelseszone omkring boring

● Grundvandsprøver m. pesticidfund (GEUS)

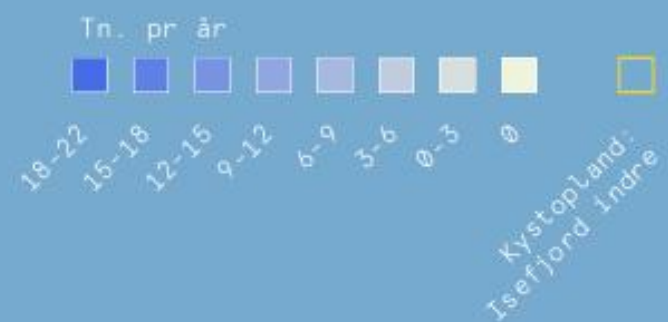
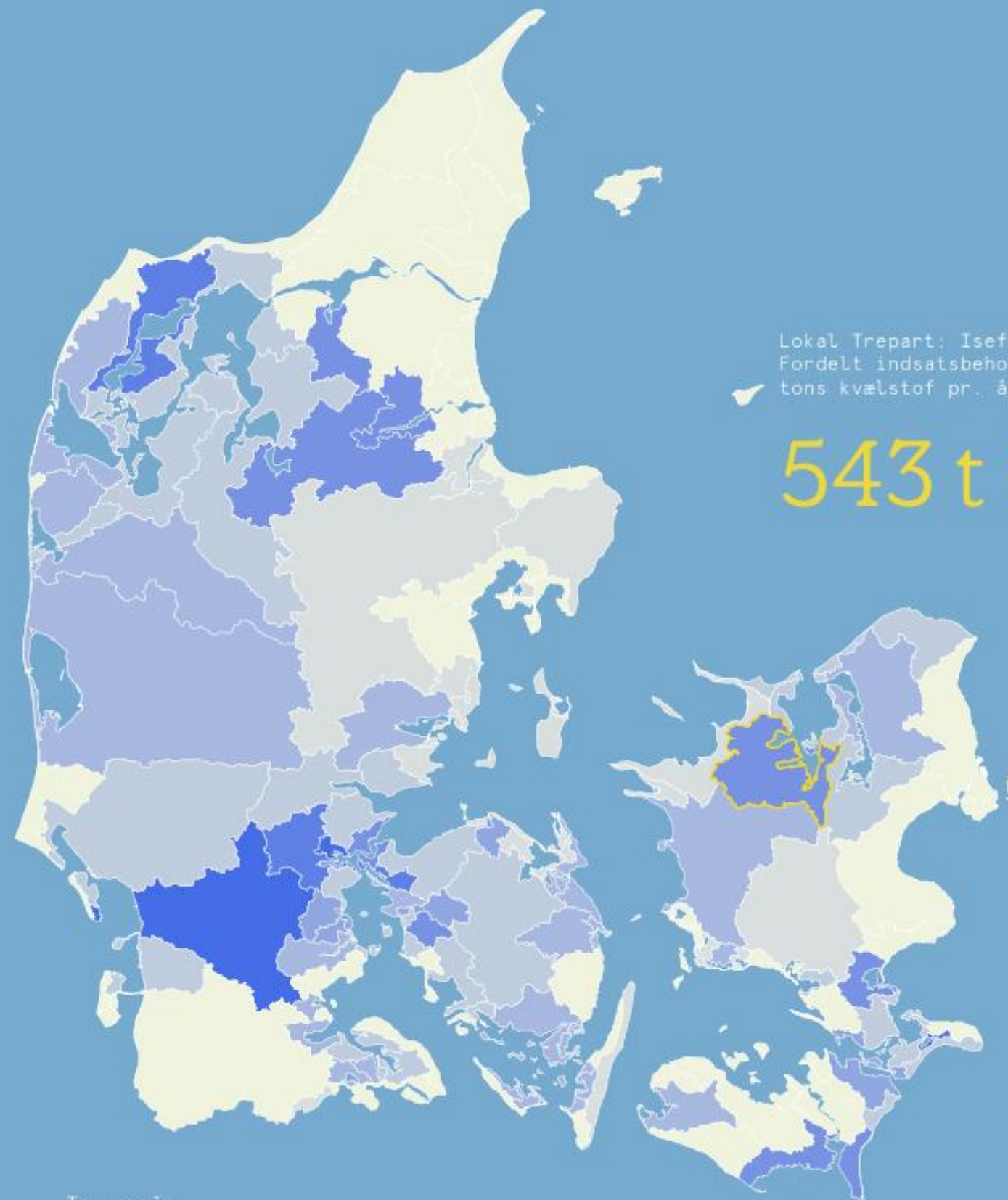

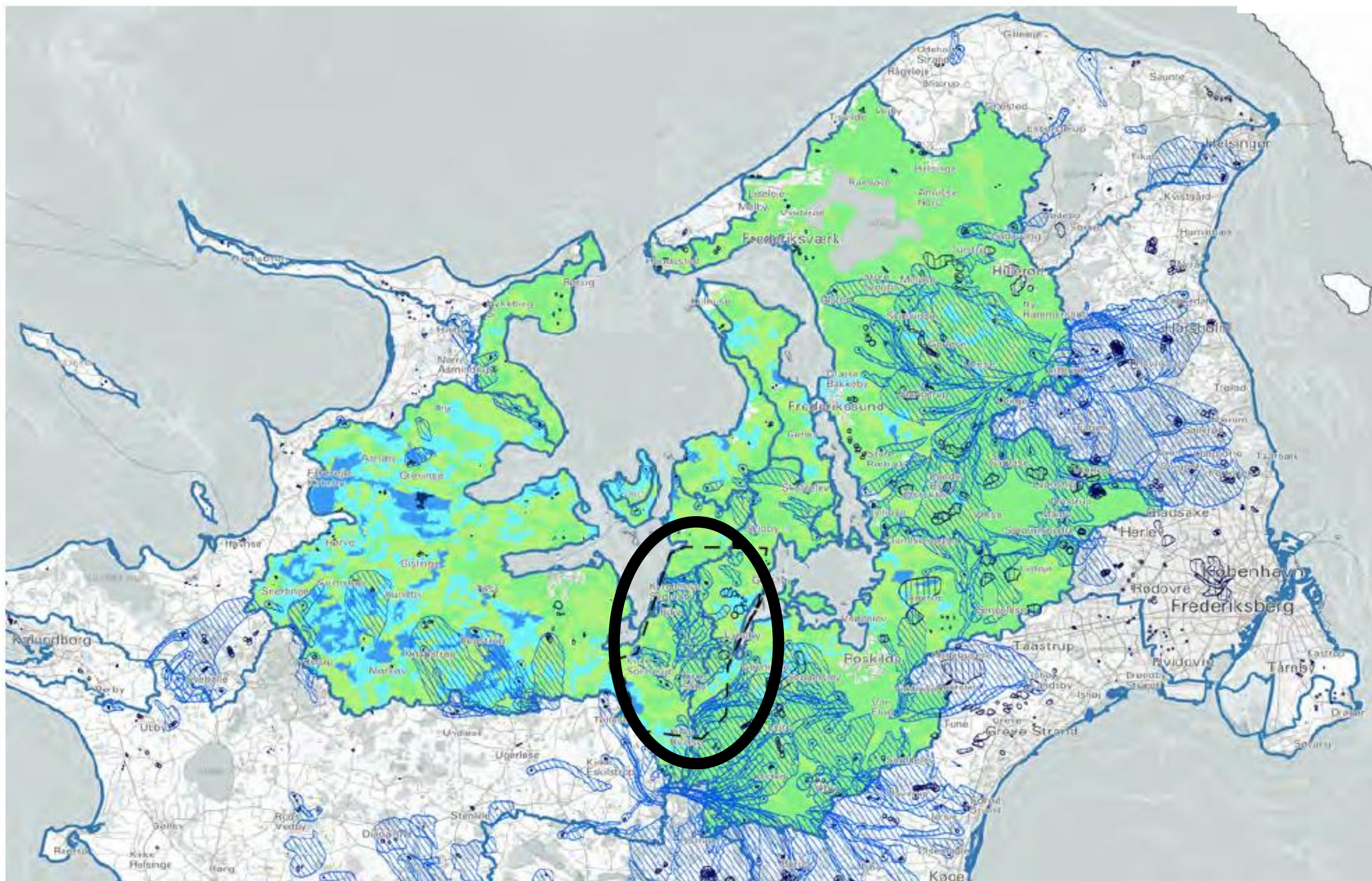
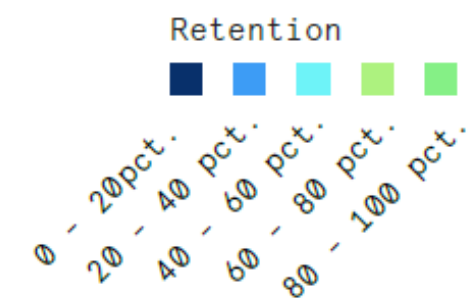
Metodetilgange til områdeforståelse

1. Et blik på Hornsherred gennem Grøn Trepert-briller
2. Et bredere blik på jordens ressourcer

Områdeforståelse

Sammenfald mellem kvælstoftilbageholdelse og indvindingsoplande

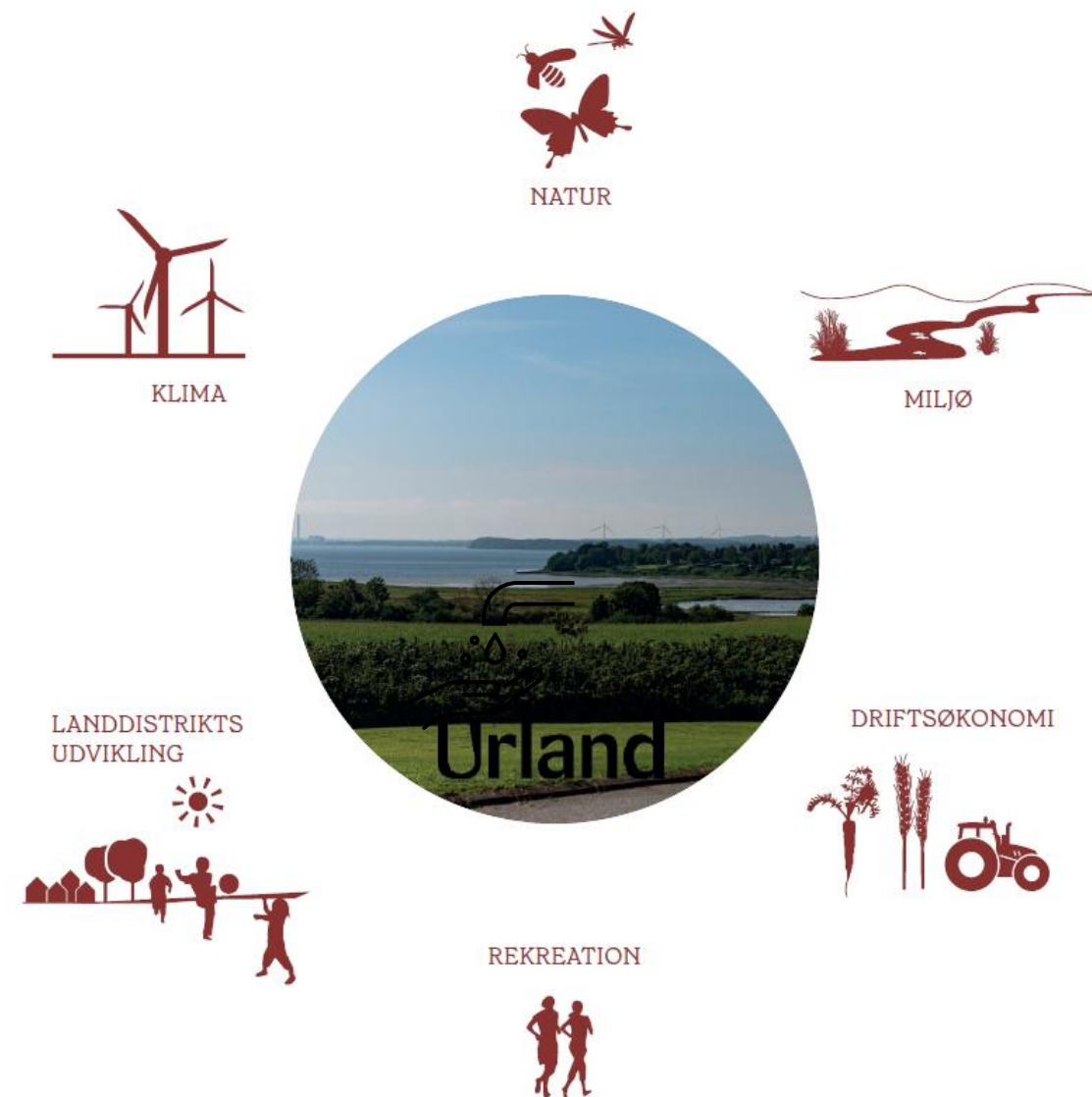

Kilder:

*https://trap.lex.dk/Lejre_Kommunes_landskaber

**<https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/69540> s. 200

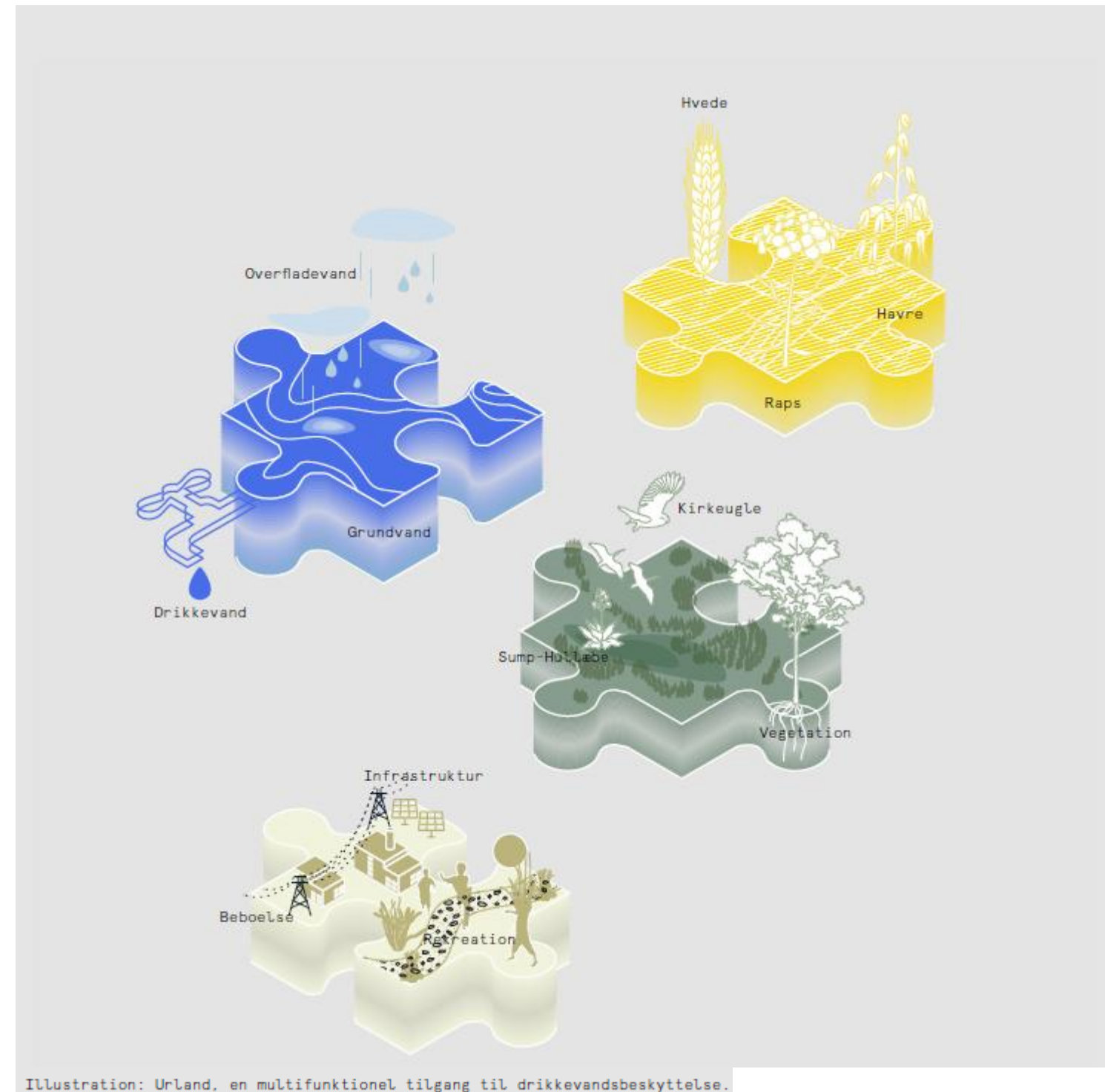

Helhedsplanlægning for grundvandsbeskyttelse

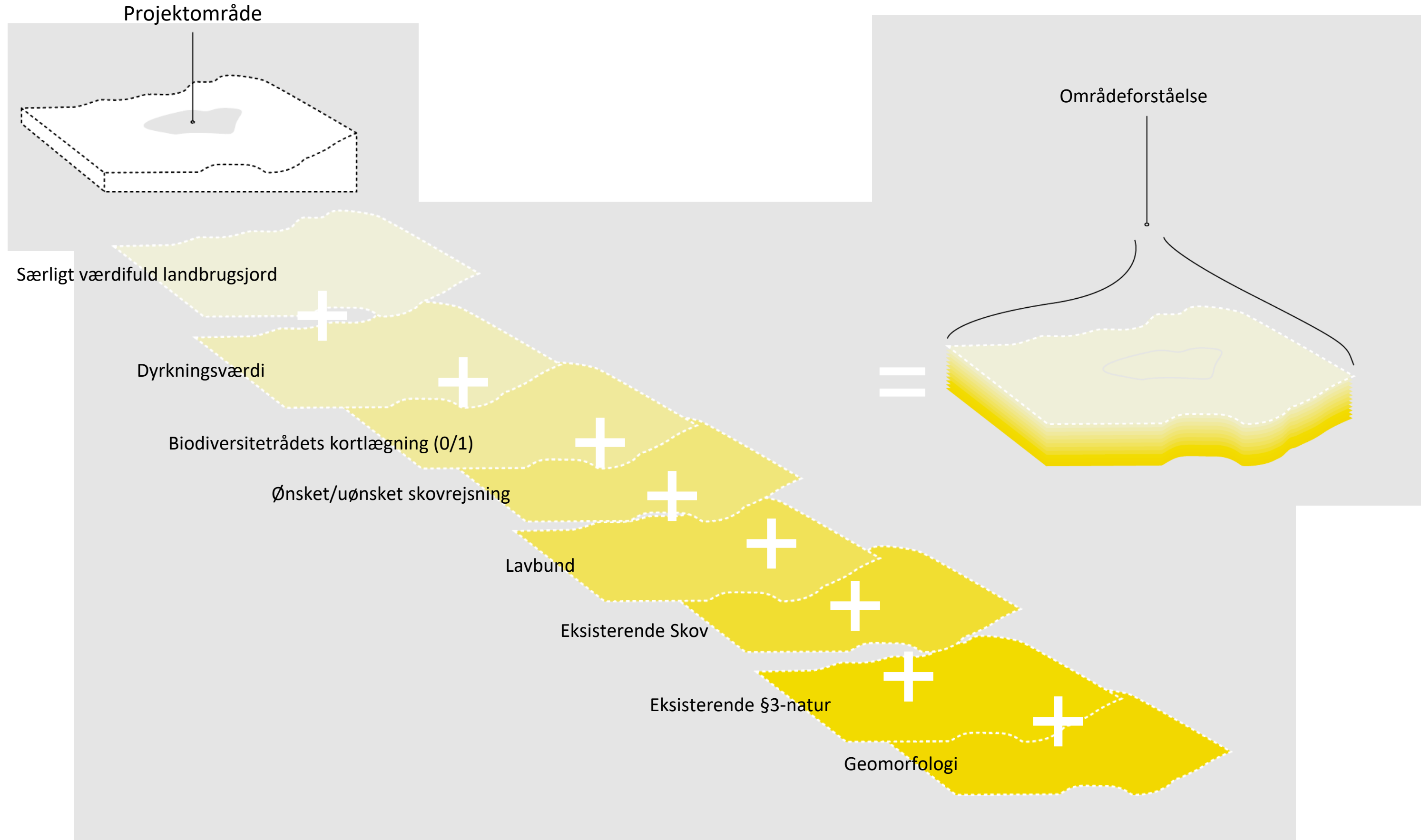
Analysetilgang

- **Landskabsanalyse** bl.a. med screening af relevante kommunale udpegninger.
- **Analyse af grundvandsressourcen**
Grundvands- og drikkevandskort sammenstilles med det formål at afdække, hvor der er behov og potentialer for drikkevandsbeskyttelse
- **Analyse baseret på Geotopmodellen**
(Jordressourcemodellen)
Projektområdets potentialer undersøges ud fra Geotopmodellen udviklet af RUC for Partnerskabet for Bæredygtig Vandforsyning.
- **Scenarieberegninger udarbejdet af Envidan**
Underrådgiver Envidan har gennemført beregninger for kvælstofreduktion og scenarier for naturudvikling.
- **Potentialekortlægning**
Med afsæt i ovenstående analyser kortlægges projektområdets potentialer for multifunktionel opfyldelse af samfundsmål, herunder en procentvis opgørelse af ændringer af arealanvendelsen.

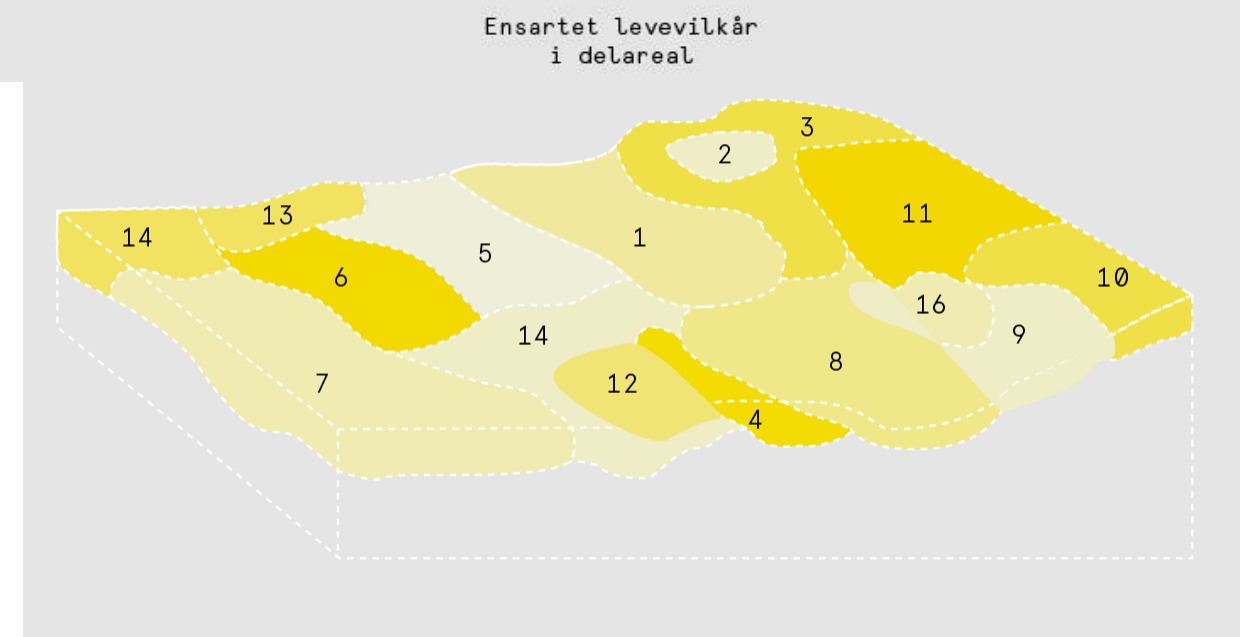
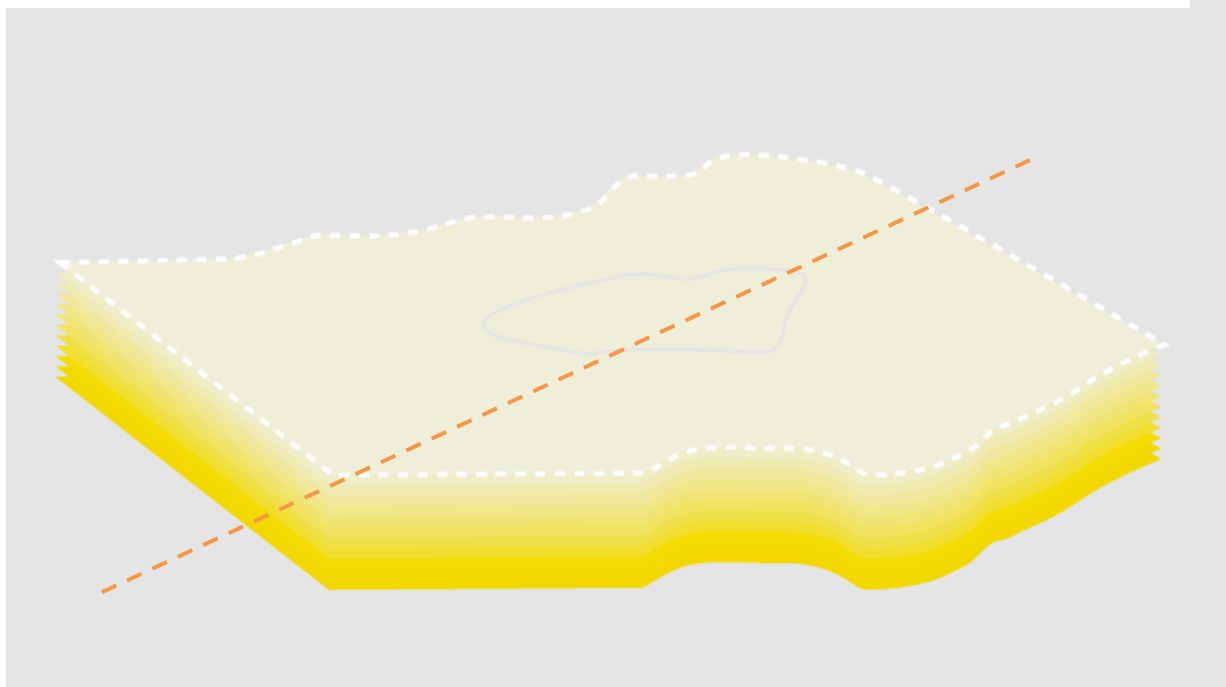
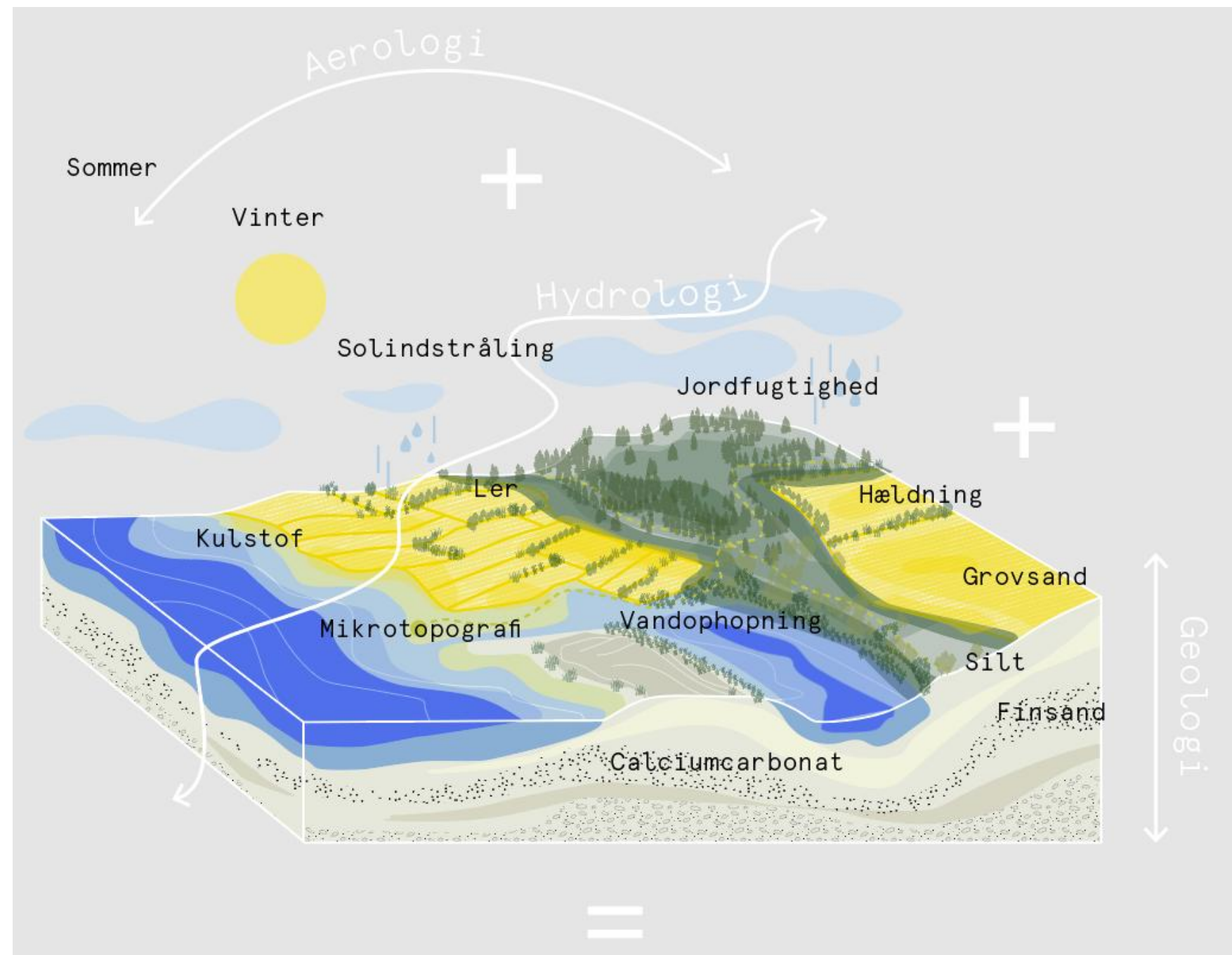
Kortlægning af jordens ressourcer

Traditionel områdeforståelse gennem GIS-analyser

Geotopkortlægning

Geotoperne er sammenhængende arealer med ensartede vilkår for arealanvendelse.
= de mindste biologiske og geografiske meningsfulde enheder

Parametre i potentiale for biodiversitet

Samlede parametre
potentiale for biodiversitet

01

Afstand til ferskvandselement

02

Afstand til lysåben natur

03

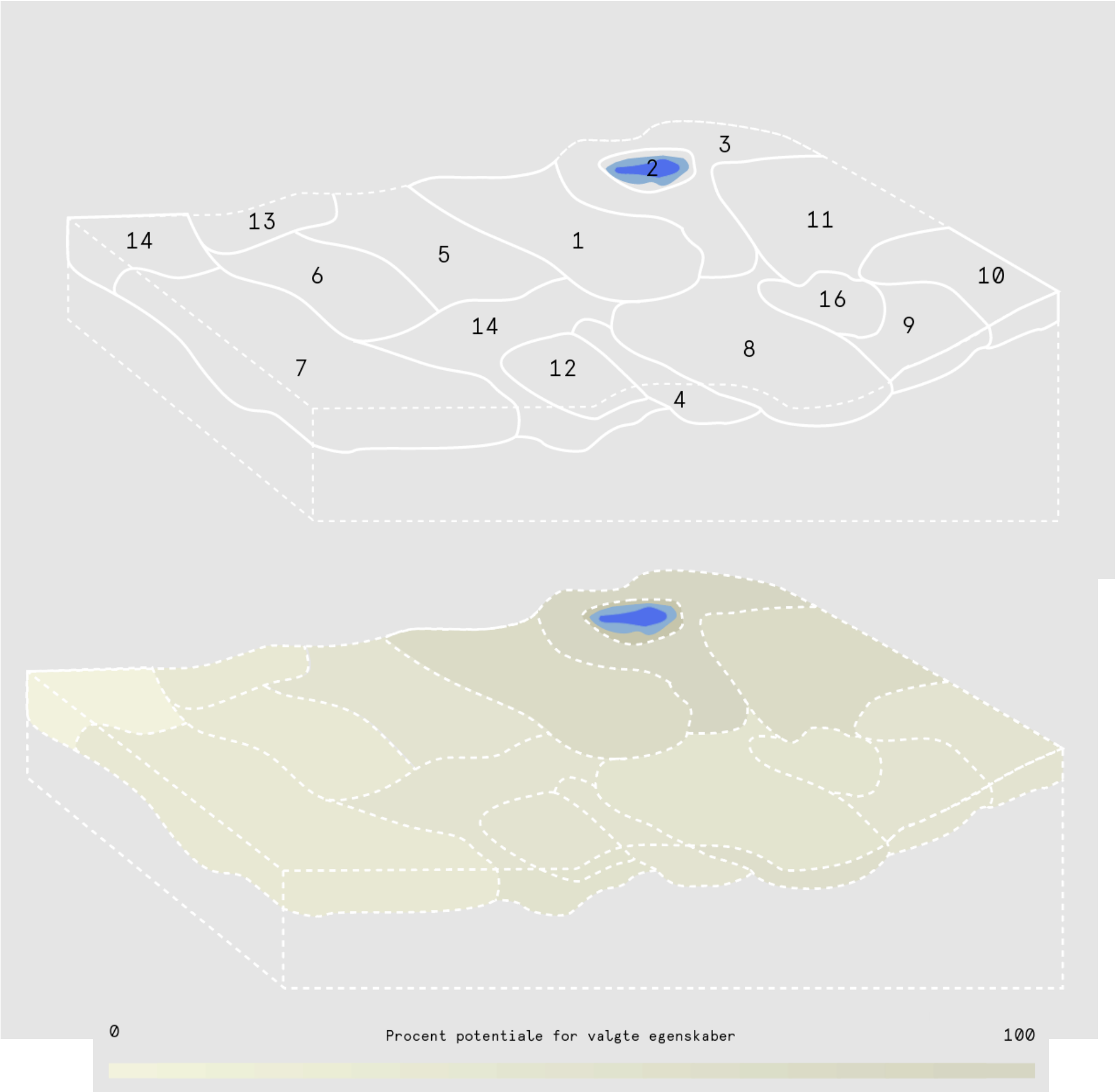
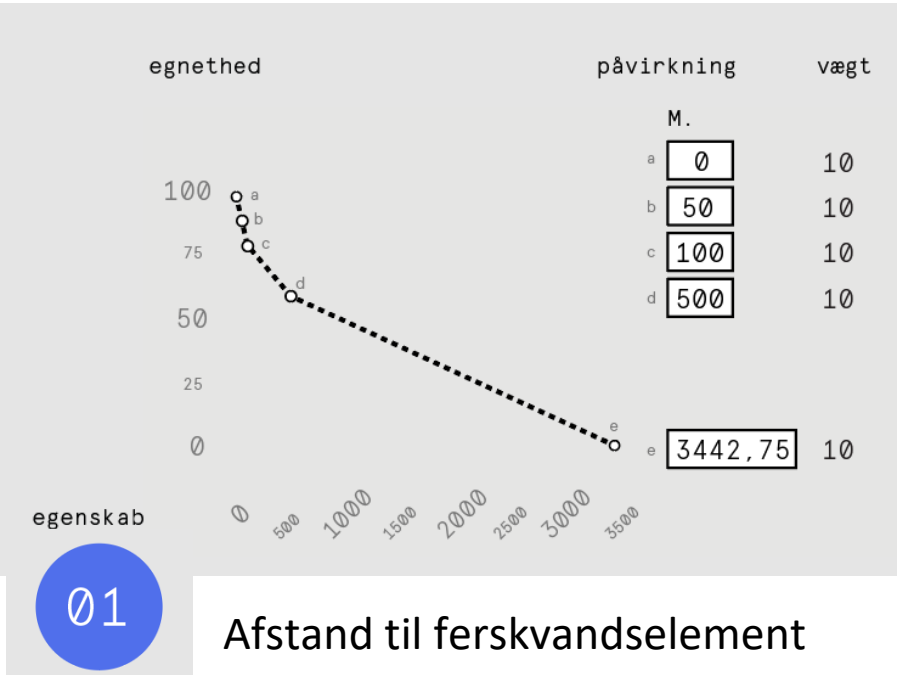
Afstand til skov

04

Bioscore

05

Diversitet af økologiske vilkår, 100 m. radius + 300 m. radius.

Samlede parametre *potentiale for biodiversitet*

01

Afstand til ferskvandselement

02

Afstand til lysåben natur

03

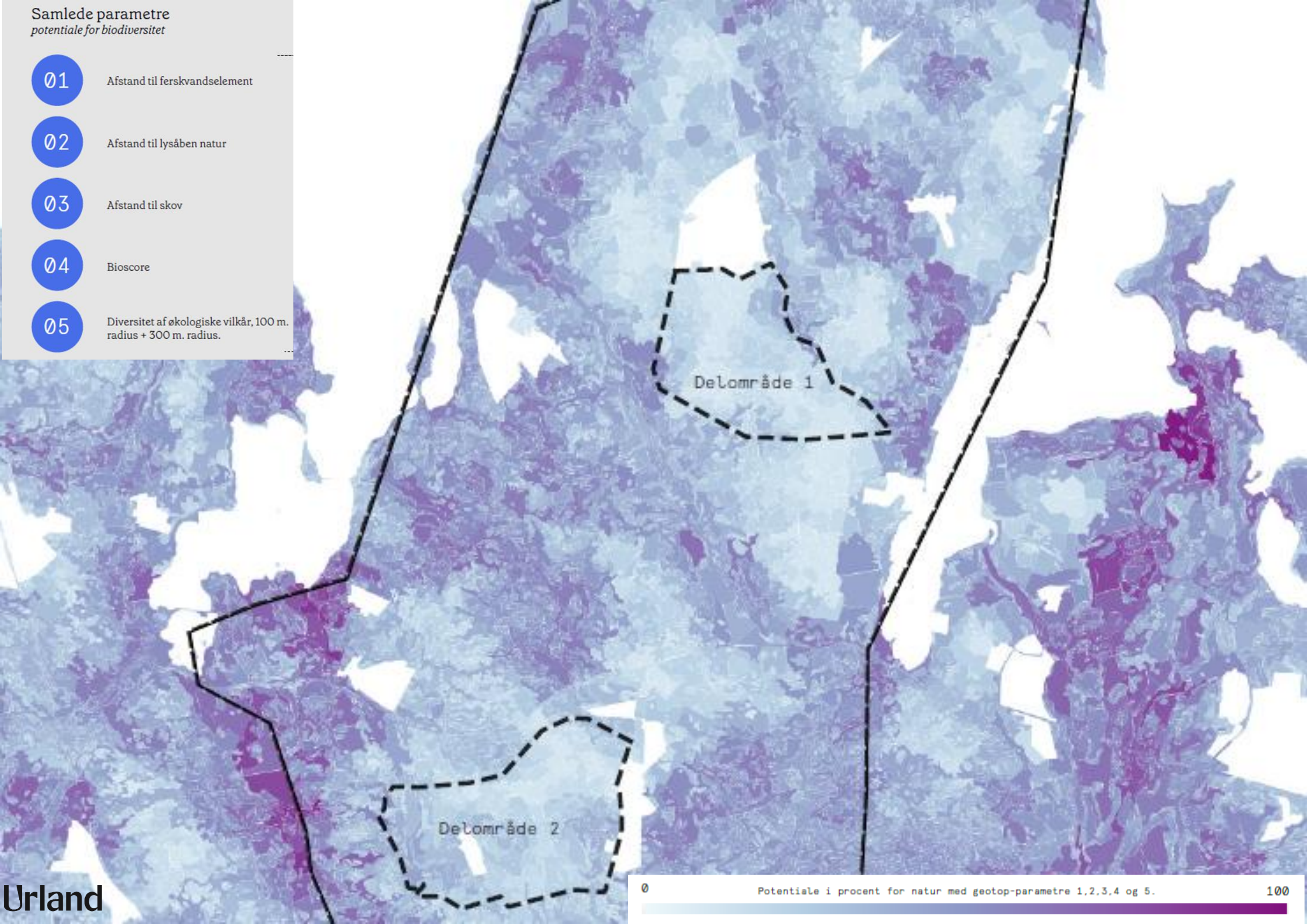
Afstand til skov

04

Bioscore

05

Diversitet af økologiske vilkår, 100 m.
radius + 300 m. radius.

Delområde 1

Delområde 2

Samlede parametre
potentiale for biodiversitet

01

Afstand til ferskvandselement

02

Afstand til lysåben natur

03

Afstand til skov

04

Bioscore

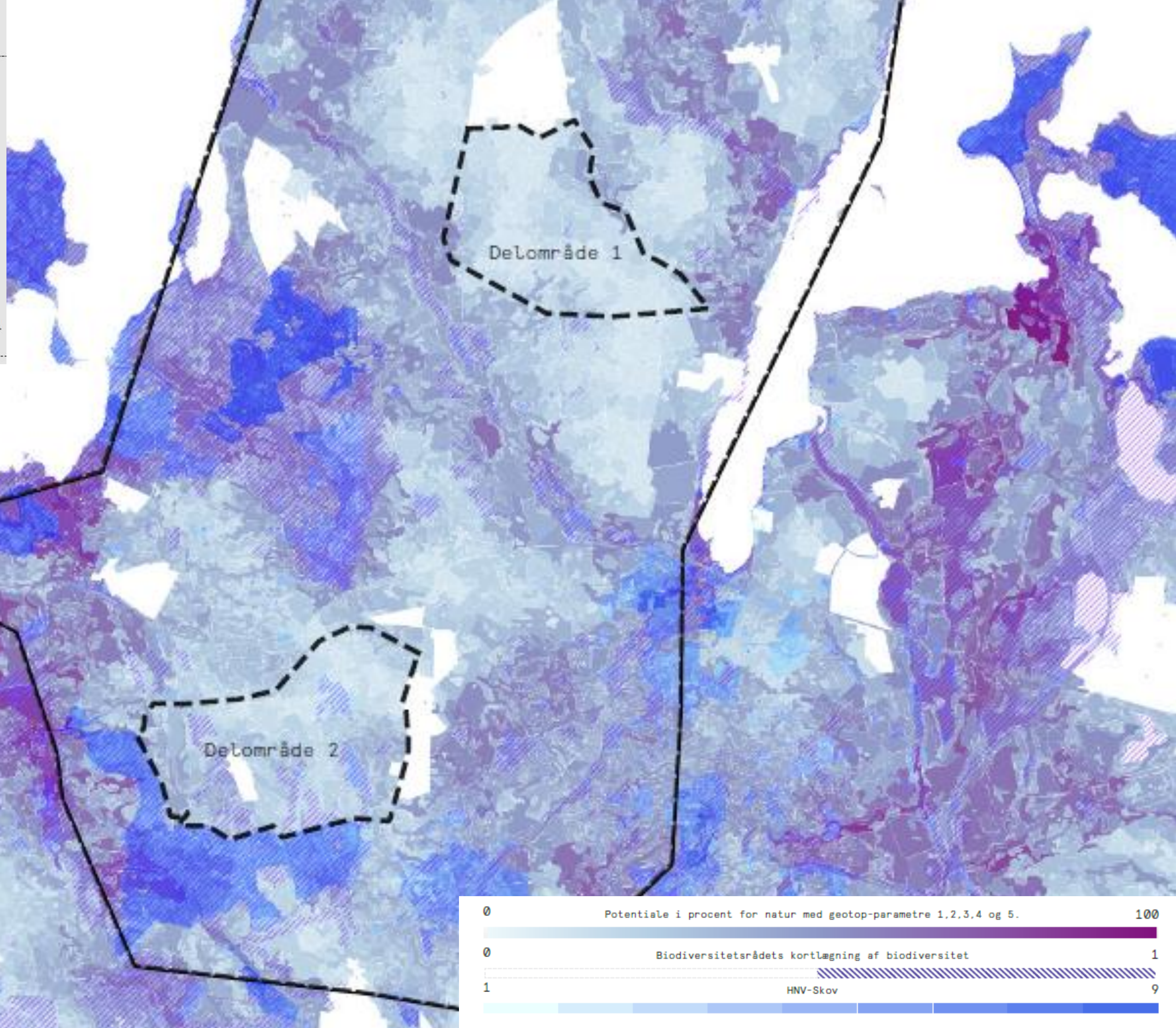
05

Diversitet af økologiske vilkår, 100 m.
radius + 300 m. radius.

Ekstra parametre

- *Biodiversitetsrådets kortlægning af store sammenhængende naturområder*
- *HNV Skov (High Nature Value)*

Urland

Samlede parametre
potentiale for robust landbrug

01

Dybde til terrænnært grundvand

02

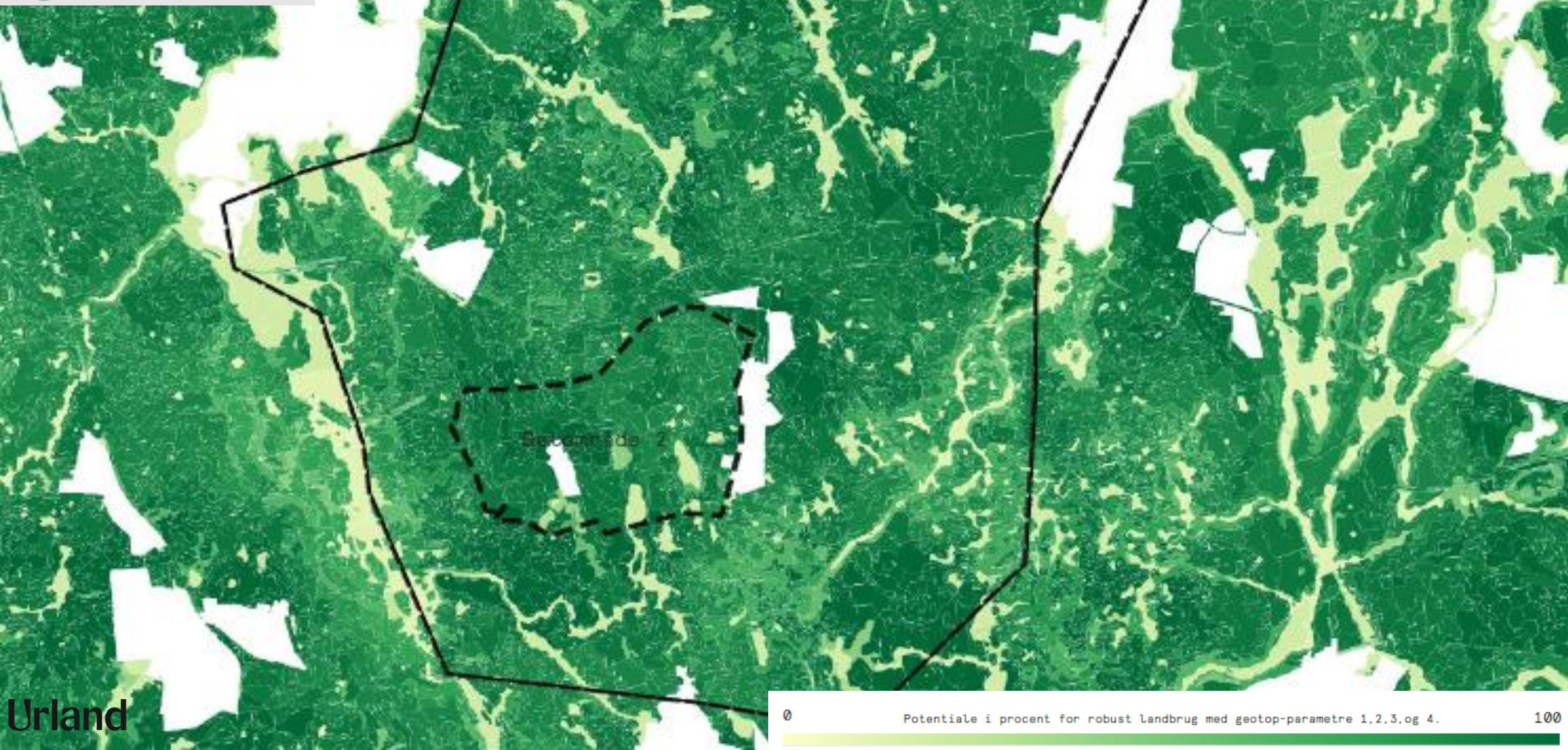
Lerindhold i jorden

03

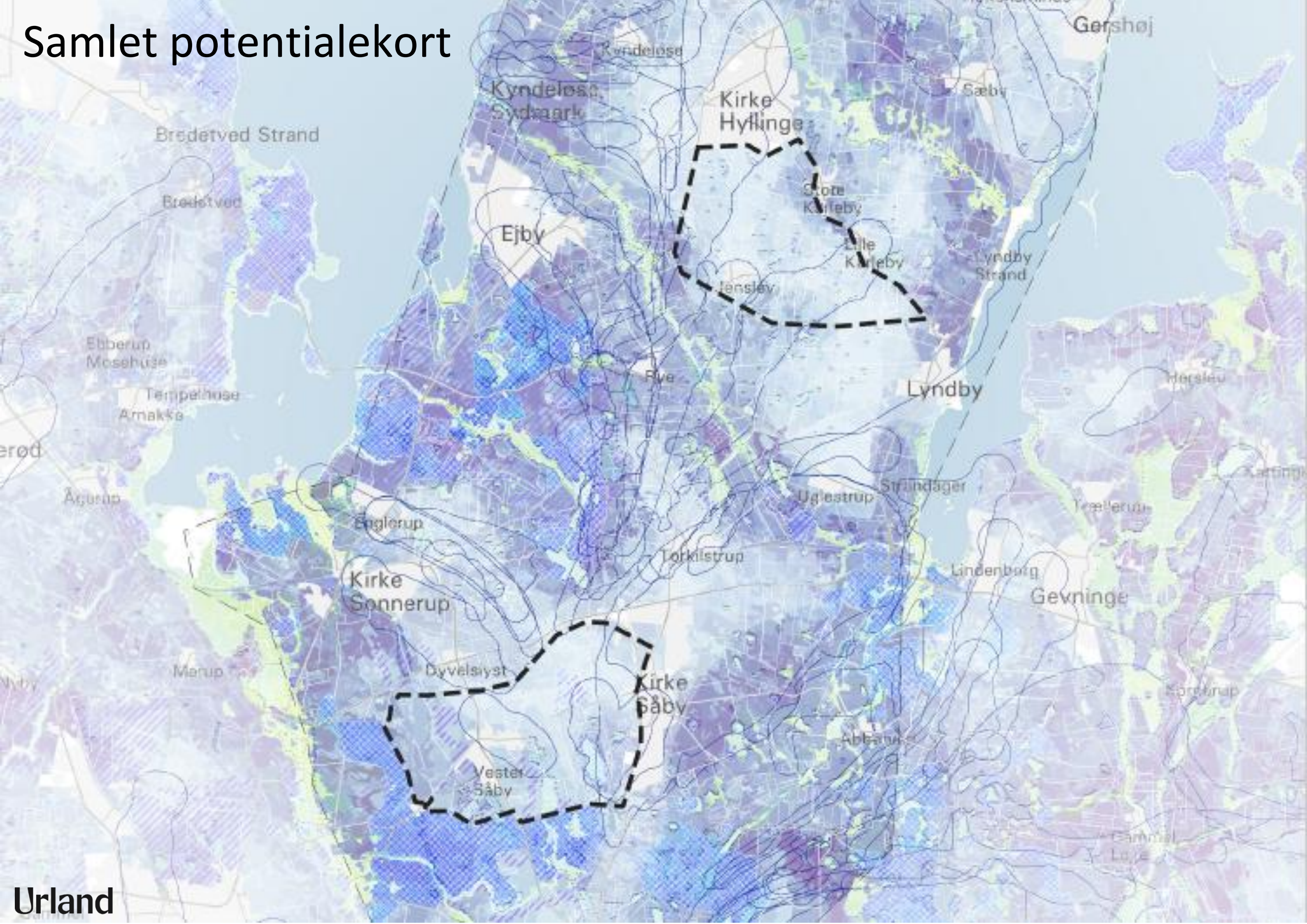
Terrænets hældning i grader

04

Retention, udvaskning fra rodzone

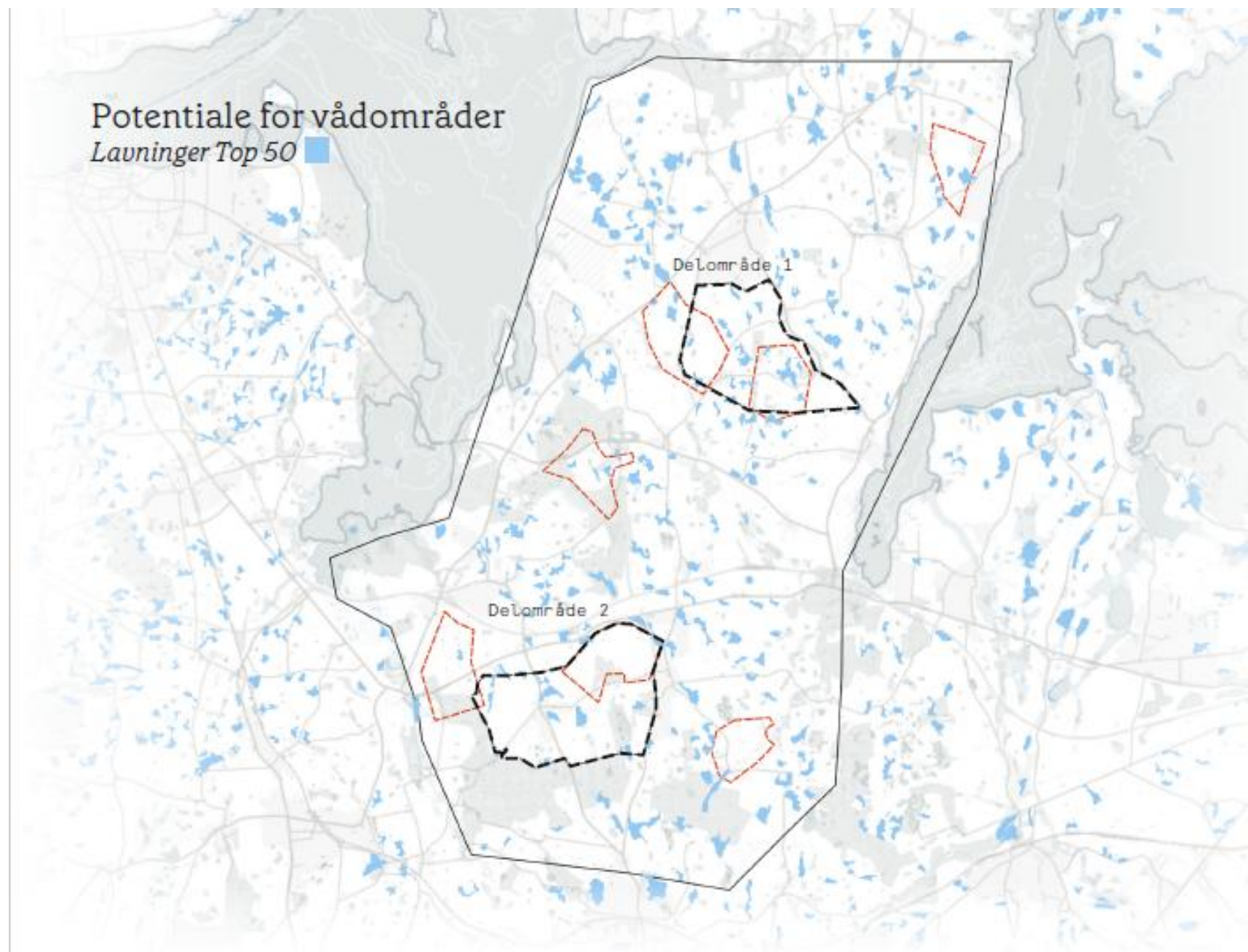

Samlet potentialekort

Scenarier og kvalificering af lavninger og kvælstofreduktion

Potentielle lavninger, hvor der kan etableres små vådområder

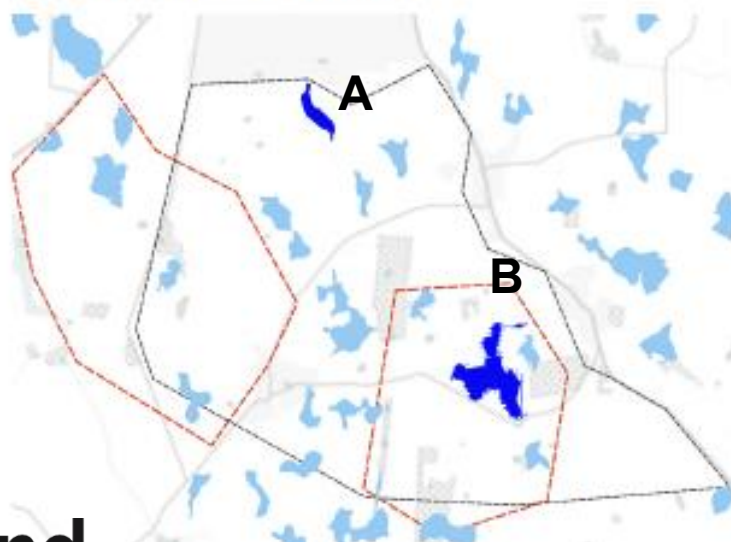
Hovedfokus for disse små vådområder er at danne områder, hvor man ved at afbryde dræn og lede vandet ud i lavningen kan forsinke vandets strømning fra den dyrkede flade og til kysten, og dermed tilbageholde kvælstof.

Envidan har udpeget 5,440 lavninger i terrænet i Nordvestsjælland.

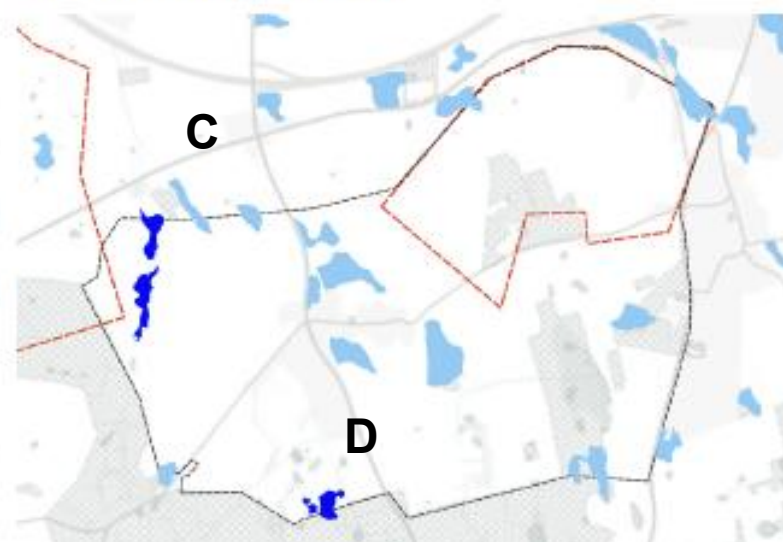
I projektområdet i Hornsherred anvendes udelukkende lavninger, som dækker et areal på 1-12 ha.

1. Kvalificering	2. Pointgivning	3. Udvælgelse
01 Arealanvendelse indenfor lavningen (% omdrift, permanent græs)	08 Overlap med lavbundsprojekter, kvælstofprojekter mv. i forundersøgelse eller etablering (ja/nej til overlap m. den enkelte lavning)	
02 Tørveholdig jord (% ud fra Kulstof22)	09 Del- og hovedvandoplande (hvilke vandoplande tilhører den enkelte lavning)	
03 Hældning terræn (omkring den enkelte lavning)	10 Kommune (hvilken kommune tilhører den enkelte lavning)	
04 Størrelse opland (til hver lavning i ha)	11 Bygninger og veje (ja/nej til overlap eller forekomst af bygninger og veje indenfor den enkelte lavning samt i en buffer 50 m omkring det enkelte område for veje)	
05 Arealanvendelse indenfor oplandet (% omdrift, permanent græs, §3-natur)	12 Energinet (ja/nej til overlap med den enkelte lavning for ledninger og zoner)	
06 Forekomst af §3-beskyttede vandløb (ja/nej til overlap m. den enkelte lavning)	13 Retentionskort (middel, minimum og maksimum indenfor hver lavning)	
07 Forekomst af §3-beskyttede naturtyper (% indenfor den enkelte lavning)		

Delområde 1: Nord

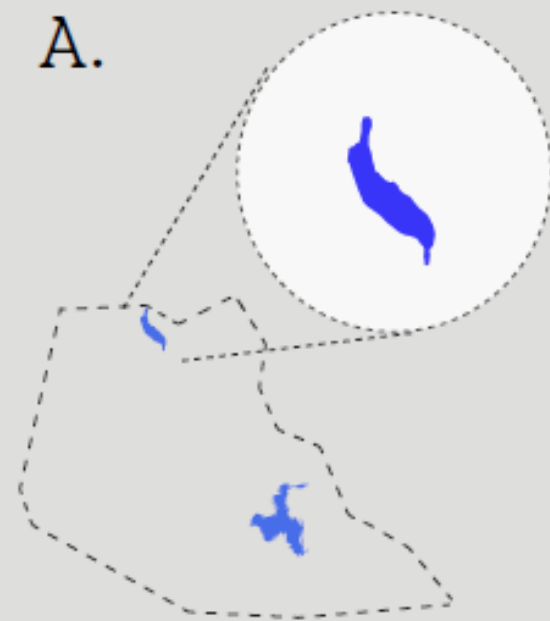

Delområde 2: Syd

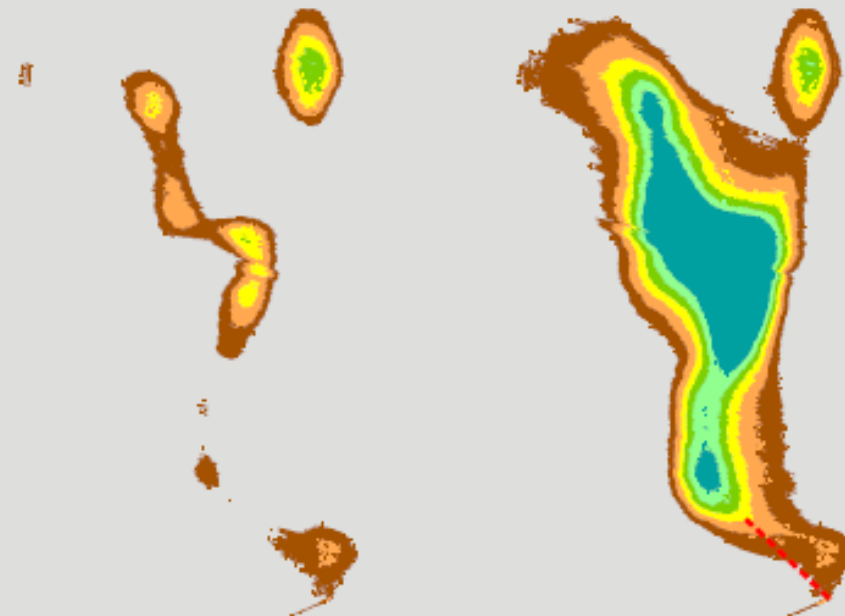
Delområde Nord: Scenarier og kvalificering af vådområder og kvælstofreduktion

A.

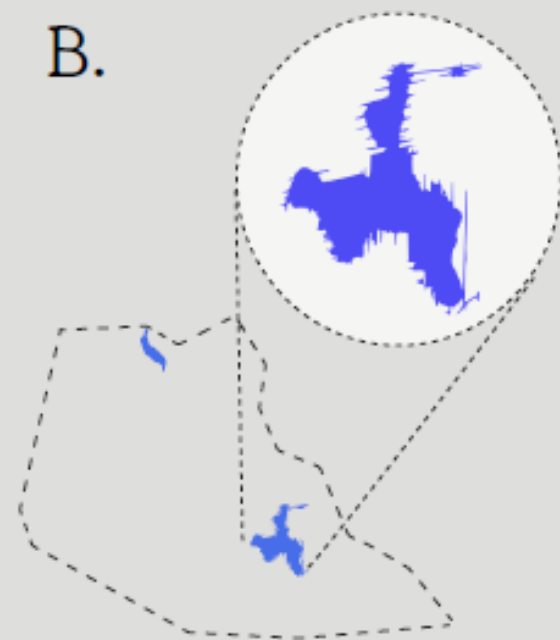

Eksisterende forhold

Projekterede forhold

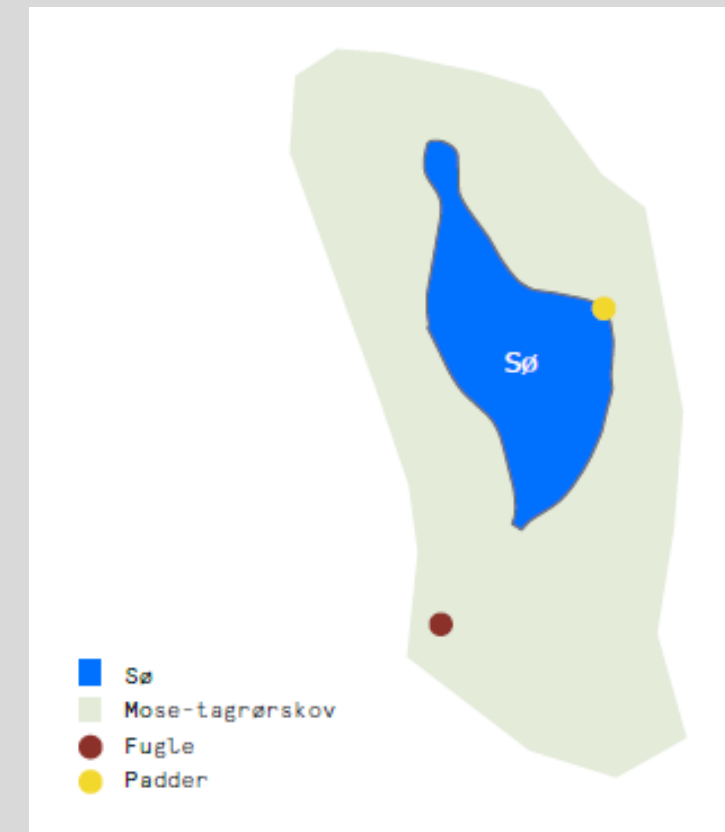
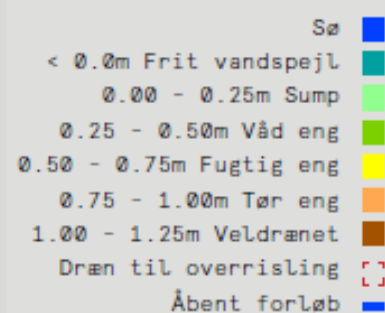
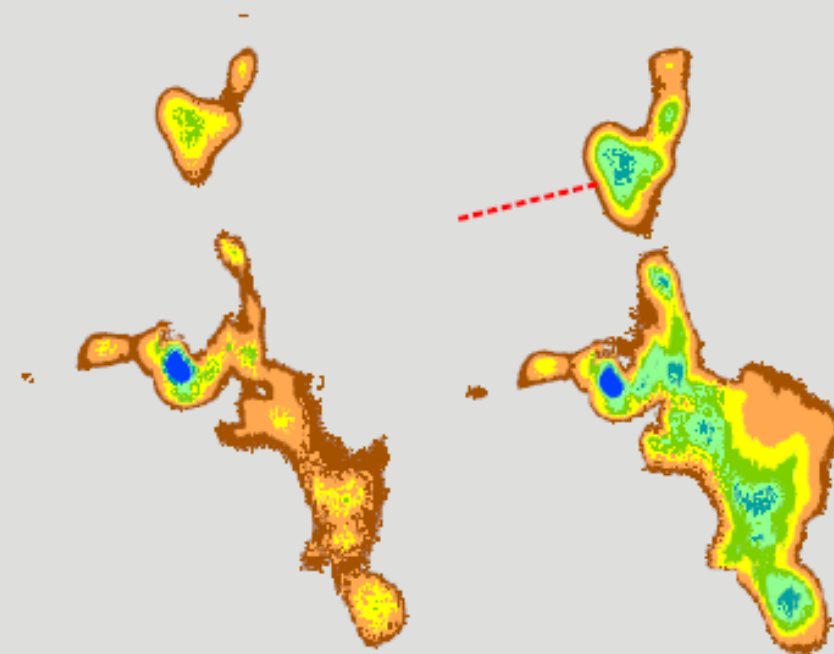

B.

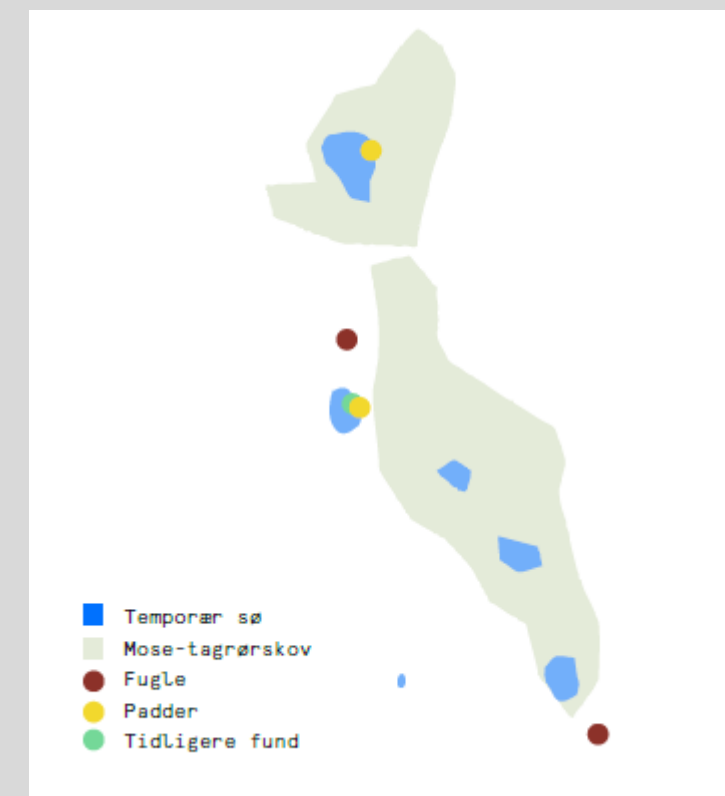
Eksisterende forhold

Projekterede forhold

Kvælstofreduktion
134 kg N/ha/år

Området omkring overrislingszonen vil på sigt udvikle sig til mose med tagrørskov. Her vil arter af padder og fugle kunne indfinde sig.

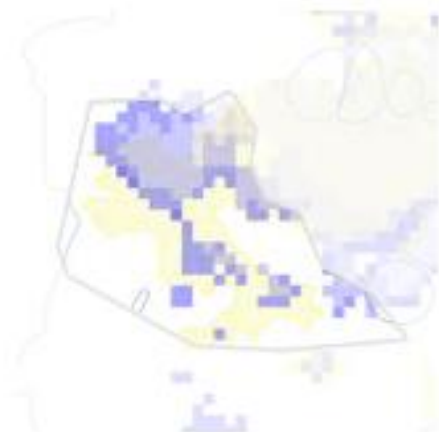

Kvælstofreduktion
97 kg N/ha/år

Lavningerne vil udvikle sig til temporære søer og mose med tagrørskov. Fugle og padder vil kunne indfinde sig. Der er registreret butsnudet frø, spidssnudet frø og lille vandsalamander.

Samlede potentialer og merværdier

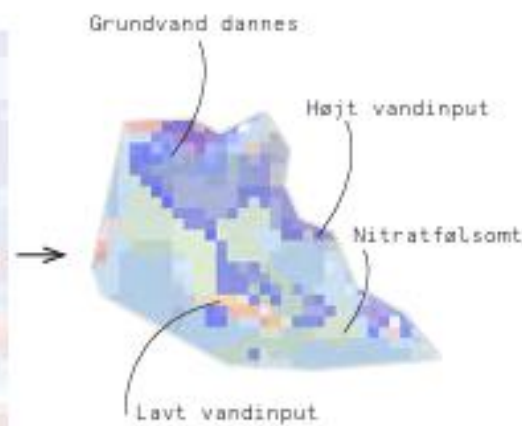
Delområde 1: Nord

GDO50, NFI, BNBO

Grundvanddannelse til kalk

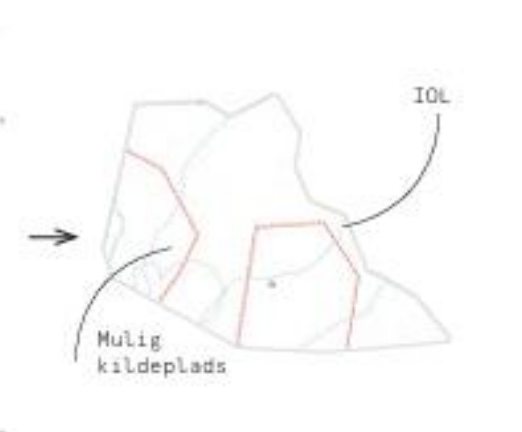
Potentiale beskyttelse af drikkevand

Interesseområder til kildeplads

IOL Vandboringer

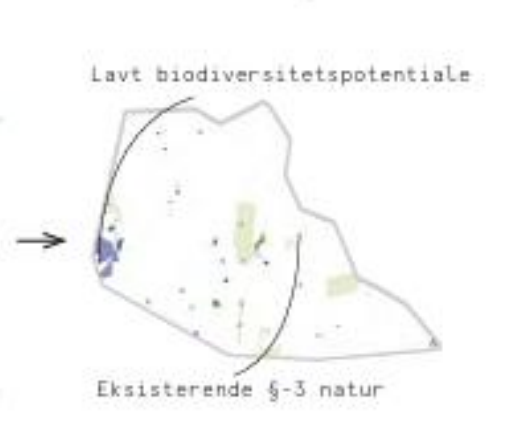
Potentiale for nye kildepladser, udfoldelse af for og imod

Biodiversitetspotentiale 30-55%

§3-natur, eksisterende skov

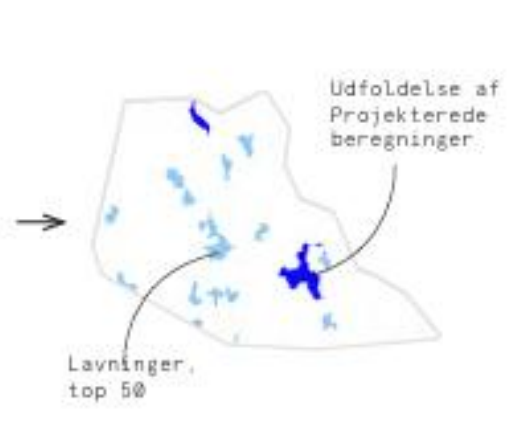
Potentiale for ny natur i delområde

Kvalificering af lavninger

Prioritering af lavninger

Udvælgelse af vådområder

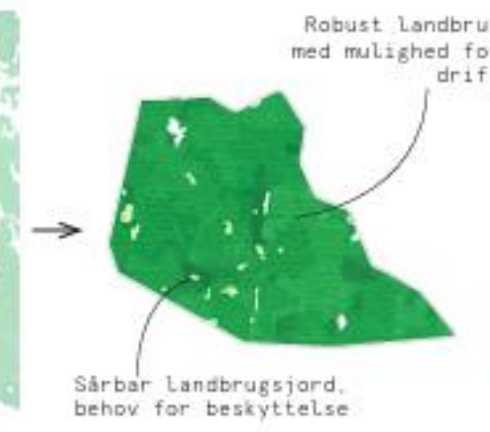
Delområde 1: Nord

Sårbar landbrug (<50%)

Robust landbrug (>70%)

Potentiale for ændret landbrugsdrift

Skovrejsning ønsket/uønsket

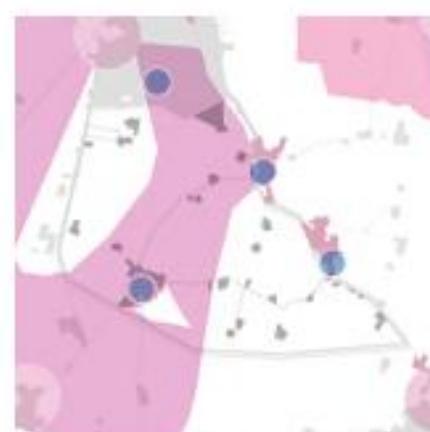
Markkort 2024

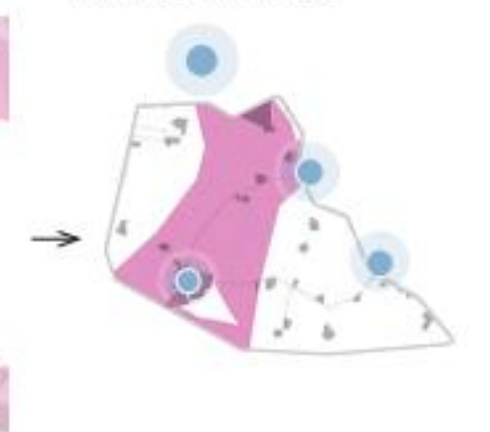
Potentiale for synergi med kommunale udpegninger

Bebyggelse, infrastruktur

Byer

Potentiale for nye rekreative værdier

Kortgrundlag for scenarier

Potentialeplanerne baseres på forskellige kortgrundlag. Kortgrundlagene er en blanding af kommunale udpegninger, viden om grundvandsdannelse og andre eksisterende forhold. Geotopmodellen anvendes med de beskrevne parameterindstillinger.

Envidans analyser bidrager til en prioritering af lavninger og en areal-effektiv kvælstofreduktion.

Set i sammenhæng med hele projektområdet ved vi, at delområde 1 ikke indeholder stort potentiale for at genoprette sammenhængende naturområder og dermed fremme biodiversiteten. Sårbar landbrugsjord udtages, men generelt har jordressourcen i delområde 1 et højt potentiale for robust landbrugsdrift. Institut for Fødevarer

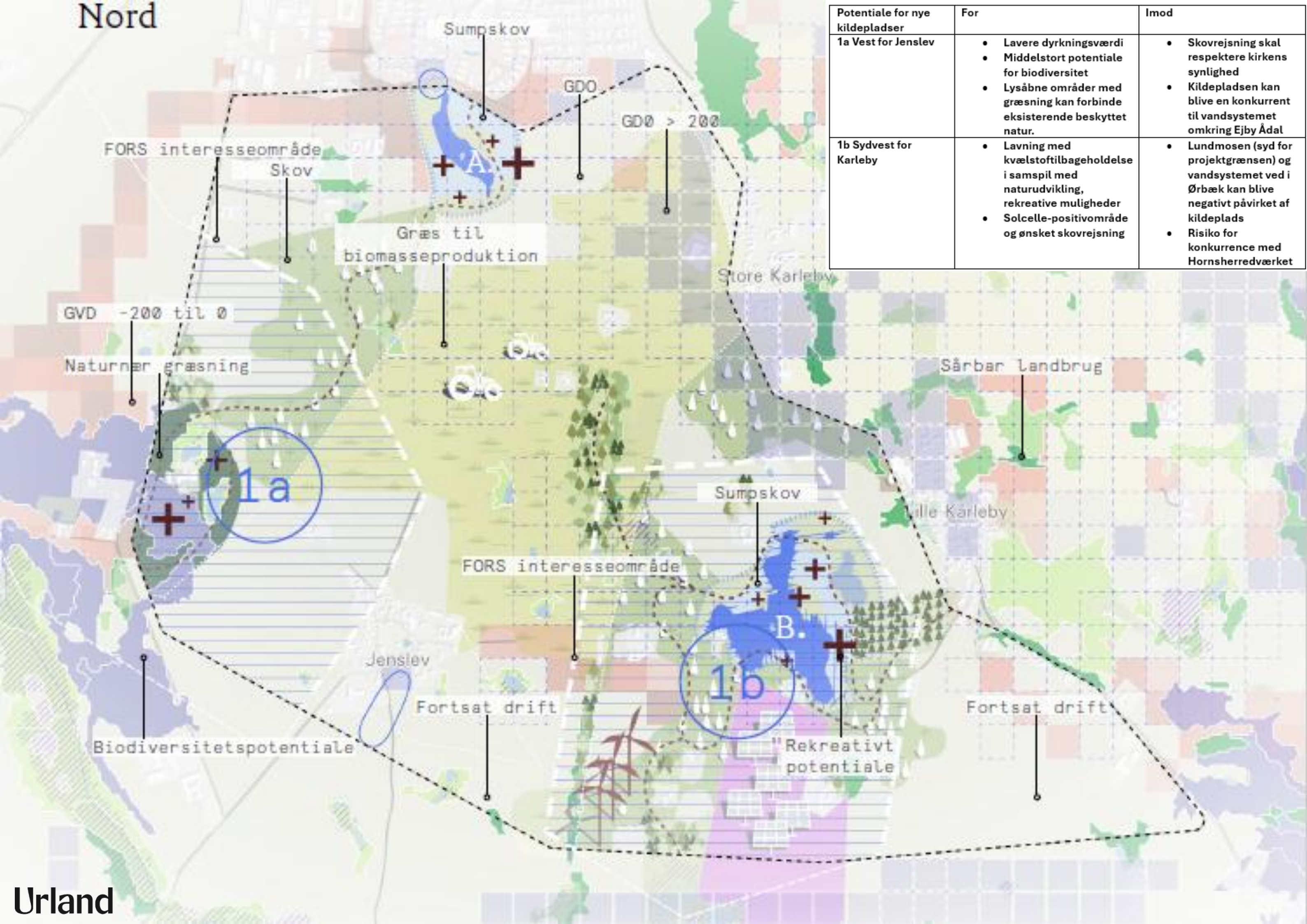
og Ressourceøkonomi, Københavns Universitet (IFRO)s dyrkningsværdikort anvendes til at differentiere yderligere mellem landbrugspotentialerne.

Potentialet for drikkevandsbeskyttelse defineres ud fra to hovedforhold: tilstedeværelsen af Nitrutfølsomme Indvindingsoplande (NFI) og eksistensen af Grundvandsdannende Oplande (GDO) hvor inden for 50% af grundvandet dannes.

For at undgå en overudnyttelse af vandressourcen og beskytte vandløbene, foreslås etablering af nye kildepladser i en nødvendig afstand til områder, hvor der er en opadgående grundvandsstrøm fra kalkmagasinet.

Nord

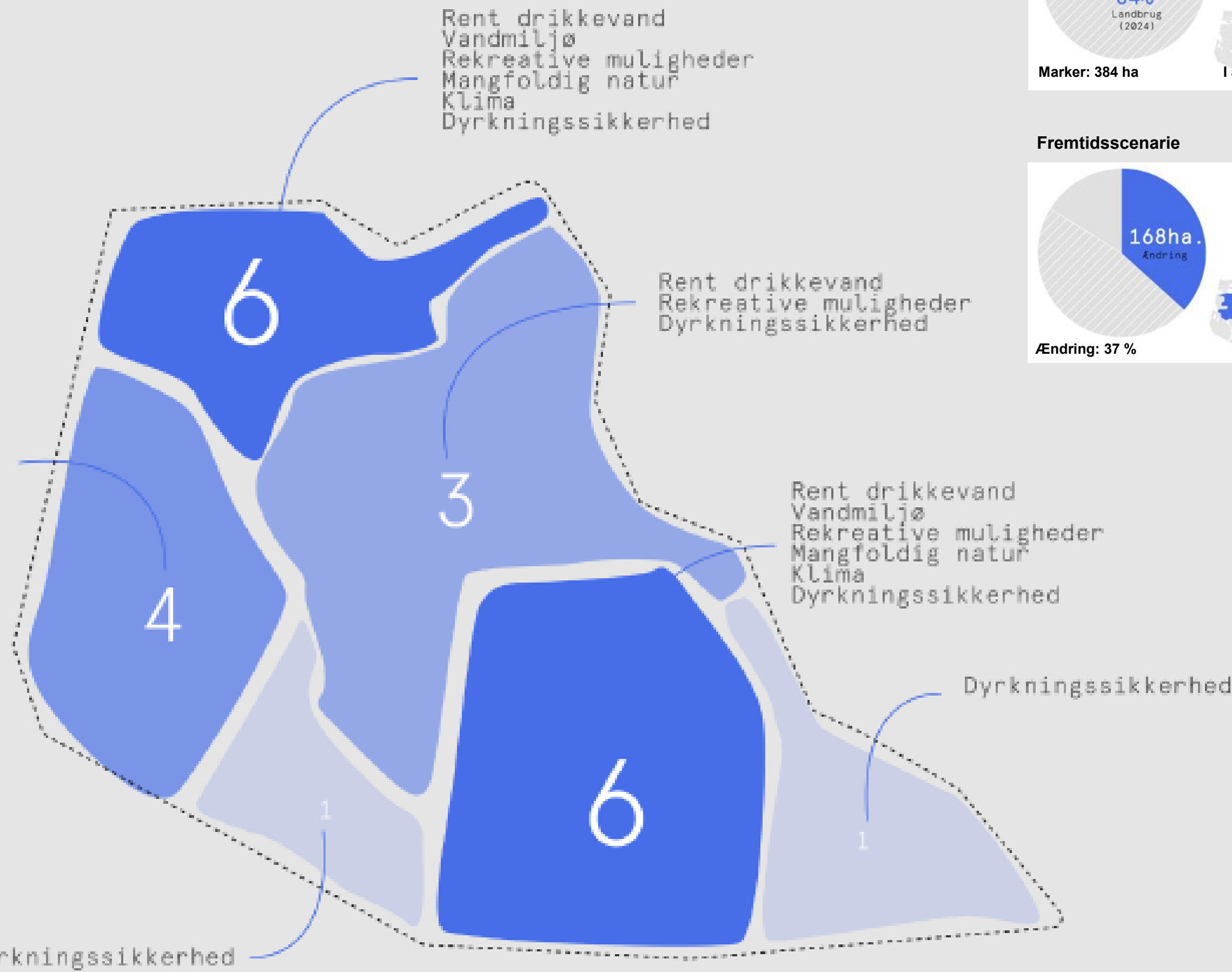

Potentiale for nye kildepladser	For	Imod
1a Vest for Jenslev	- Lavere dyrkningsværdi - Middelstort potentiale for biodiversitet - Lysåbne områder med græsning kan forbinde eksisterende beskyttet natur.	- Skovrejsning skal respektere kirkens synlighed - Kildepladsen kan blive en konkurrent til vandsystemet omkring Ejby Ådal
1b Sydvest for Karleby	- Lavning med kvælstof tilbageholdelse i samspil med naturudvikling, rekreative muligheder - Solcelle-positivområde og ønsket skovrejsning	- Lundmosen (syd for projektgrænsen) og vandsystemet ved i Ørbæk kan blive negativt påvirket af kildeplads - Risiko for konkurrence med Hornsherredværket

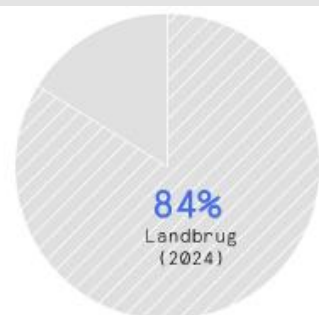
Urland

Delområde 1. Nord Synergier

Antal synergier

I dag

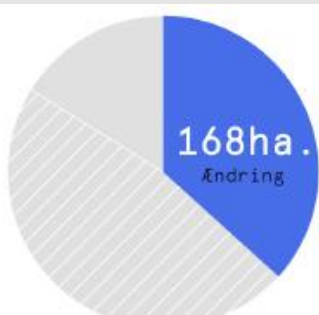

Marker: 384 ha

I alt: 460 ha

Fremtidsscenarie

Ændring: 37 %

Perspektivering

Grøn trepart eller grundvandspark – helhedsplanlægning, synergier og samarbejdspartnere

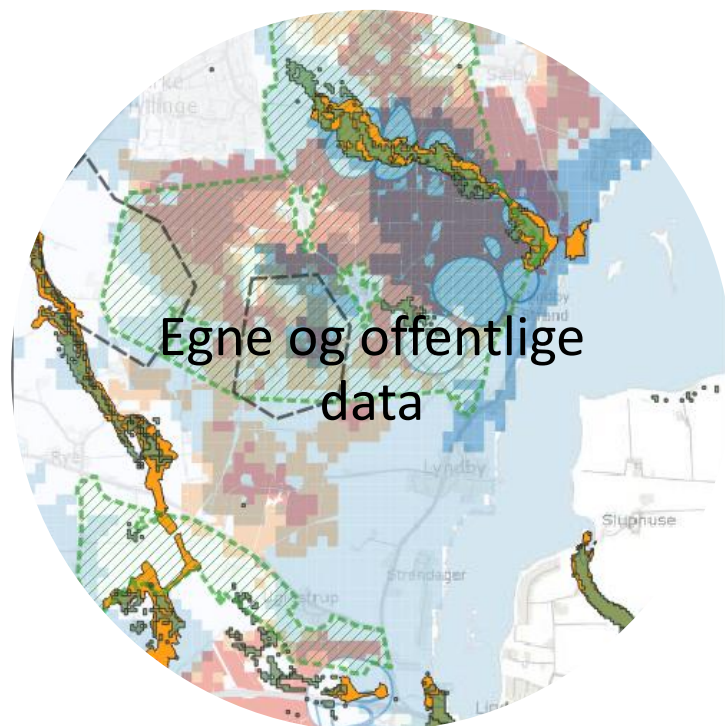

Hvor skal Fors sætte ind?

Hvilke virkemidler skal anvendes?

Hvilke synergier kan identificeres og hvem skal Fors samarbejde med for omstilling af arealanvendelsen?

Inspiration og holistisk metodik.

Tak for ordet

Martin Olsen

Vandplanlægger, Seniorkonsulent
Plan Vand og Spildevand

Fors A/S, Tåstrup Møllevej 5, 4300 Holbæk

Omstilling: 70 20 20 66
Direkte: 24 66 15 85
mao@fors.dk

Helga Grønnegaard

Partner og projektchef – strategisk udvikling

Tlf.: 40495776

Mail: heg@urland.dk

Urland

Urland Aps. | Otto Busses Vej 7, 4. sal. |
2450 København V | www.urland.dk